

cijena 1.5 EUR

petak, 28. septembar 2018.

MONITOR

CRNOGORSKI NEZAVISNI NEDJELJNIK

Broj 1458 godina XXIX

razmještaj u policiji

DA SVE OSTANE ISTO

**Časlav Pejović, arbitar
u sporu Štrabaga
i regionalnog vodovoda**

ŠTETA, TUGA I STID

**ruši se simbol kulture budve
NA MJESTU ZETA FILMA
BRANO MIĆUNOVIĆ
ZIDA HOTEL KAZINO**

FOKUS

- RAZMJJEŠTAJ U POLICIJI:
Da sve ostane isto (Milena Perović-Korać) 8

DANAS, SJUTRA

- Crne tačke (Zoran Radulović) 11

MONITORING

- NAŠA ANKETA:
Gdje će Đukanović odvesti Crnu Goru
(Veseljko Koprivica) 12

- OBRAZOVANJE ZA 21. VIJEK:
Krpljenje škola i vrtića (Miloš Bakić) 16

- RUŠI SE ZGRADA ZETA FILMA U BUDVI:
Umjesto kuće filma – hotel Casino (Branka Plamenac) 18

ALTERVIZIJA

- Vrijeme čuda (Milan Popović) 21

DRUŠTVO

- S INVALIDITETOM TEŠKO DO POSLA:
Predrasude jače od zakona (Dragana Šćepanović) 22

INTERVJU

- ČASLAV PEJOVIĆ, ARBITAR U SPORU
ŠTRABAGA I REGIONALNOG VODOVODA:
Šteta, tuga, stid (Zoran Radulović) 24

OKO NAS

- PROJEKAT MEDNEM:
NIKAD RASVIJETLJENA PLJAČKA:
Zora pod velom zaborava (Tufik Softić) 32

- GLAVNI GRAD NE POŠTUJE SUDSKE PRESUDE:
Ko još mari za građane (Predrag Nikolić) 34

- BIJEG U INOSTRANSTVO:
Ponesi radnu garderobu, trebaće ti (Miljana Dašić) 36

- ULCINJSKO VARLJIVO LJETO 2018.:
Septembar i internet izvukli sezonu (Mustafa Canka) 38

REGION

- MAKEDONIJA UOČI REFERENDUMA:
Novo ime ili uspjeh bojkota (Milan Bošković) 40

DUHANKESA

- O ISTINI
I PRIJATELJSTVU –
JOŠ JEDNOM
(Ferid Muhić) 43

PERISKOP

- SAVJETNIK ZA
BUDUĆNOST CRNE GORE
(Gradimir Gojer) 47

FOKUS

Dolazak Veselina Veljovića na čelo policije donio je očekivano: nove-stare kadrove na ključnim pozicijama, njemu lojalne, bez prethodnih rezultata i nerijetko pominjane u aferama. Po modelu, mijenjaj - da se ništa ne promijeni

STR
8-1021. septembar 2018.
broj 1457.14. septembar 2018.
broj 1456.

KRPLJENJE ŠKOLA I VRTIĆA

Porašće trava, i sve bi, jednom, moglo biti u redu oko novog vrtića u Staroj varoši da se do njega ne stiže kroz lavirint starovaroških uličica. Ne postoji ulica kojom se može stići do nove obrazovne ustanove bez uskih grla u kojima ne mogu da se mimođu dva automobila

STRANA 16

PREDRASUDE JAČE OD ZAKONA

Tokom minule četiri godine kroz projekte Zavoda za zapošljavanje stalni radni angažma dobila je samo 131 osoba sa smanjenim radnim sposobnostima. Trud, propisi i mnogobrojne olakšice za poslodavce nemaju mnogo uticaja na one koji mogu da pruže šansu invalidima da rade

STRANA 22

ZORA POD VELOM ZABORA

Velika pljačka strane donacije namijenjene za izgradnju fabrike mlijeka u Beranama nikada nije do kraja rasvijetljena, a za malverzacije i zloupotrebe odgovarao je i osuđen samo jedan strani državljanin, dok je njegova crnogorska logistika ostala do danas nerazotkrivena

STRANA 32

KO JOŠ MARI ZA GRAĐANE

Osnovni sud u Podgorici je krajem prošle godine presudio da je Glavni grad dužan da otkloni brojne nedostatke na zgradi 370A u Zagoriču. Iako je presuda postala pravosnažna početkom maja ove godine, a izvršna 1. jula, stanari još u memli i vlazi svojih stanova čekaju majstore

STRANA 34

U izradi ovog broja, osim gdje je drugačije naznačeno, korištene su fotografije iz arhive Monitora i Vijesti.

Izdavač:
"MONITOR" d.o.o.
Podgorica

Nedjeljnik MONITOR
Podgorica, Trg Republike bb
<http://www.monitor.co.me>
E-mail: monitor@t-com.me
Prvi broj crnogorskog nezavisnog nedjeljnika
"Monitor" izašao je u Titogradu,
19. oktobra 1990.
Utemeljivači nedjeljnika: dr Miodrag Perović i
Stanislav Čano Koprivica

Predsjednik Odbora direktora:
dr Miodrag Perović

V.d. izvršna direktorica:
Milena Perović-Korać

**Glavni i
odgovorni urednik:**
Esad Kočan

Redakcija:
Veseljko Koprivica (šef deska), Zoran
Radulović (ekonomija), Marijana Bojanić,
Mustafa Canka, Tamara Kaliterna,
Petar Komnenić, Milka Tadić-Mijović,
Predrag Nikolić, Milena Perović-Korać,
Branka Plamenac,
Nastasja Radović, Tufik Softić,
Radmila Stojanović, Olivera Lakić
Miodrag Vukmanović
Kolumnisti:
Ferd Muhić, Milan Popović, Filip Kovačević,
Gradimir Gojer, Zoran Pusić

Grafički urednik:
Dragan Lučić

Organizacija i distribucija:
Slobodan Dedić

Telefon:
020/404 641; 404 645; 069 327 727
Fax:
020/242 306

Rukopise ne vraćamo
List izlazi petkom
List je registrovan kod Republičkog sekretarijata za
informisanje Crne Gore pod brojem 64.
Pretplata za Crnu Goru: šest mjeseci 39 €, godina
78 €. Sva obavještenja o pretplati možete dobiti na
telefone 404 641; 404 645 i 069 327 727
Pretplata na račun broj: 510-2839-59 kod CKB
Podgorica u korist nedjeljnika: "Monitor", Podgorica
Pretplata za inostranstvo na šest mjeseci
SAD.....USD 138
AUSTRALIJA.....AUD 230
EVROPA.....EUR 95
ŠVAJCARSKA.....SHF 161
Detaljnije informacije o pretplati na strani 64

Priprema:
Studio "MOUSE" - Podgorica

Štampa:
"Daily press" - Podgorica

Distribucija:
„S PRESS!-Podgorica

NOVI
M:ROMING DATA
TIKETI

TVOJA KARTA ZA SVIJET!

Produženi
vikend

3 DANA | 256MB
4.9 EURA

Idemo na
more

7 DANA | 512MB
8.9 EURA

Put oko
svijeta

15 DANA | 1GB
16.9 EURA

UZ M:ROMING DATA TIKETE NE BRINI NA KOJOJ SI MREŽI!

Putuj svijetom i ne brini za troškove!
Na kojem god meridijanu da se nalaziš,
ne moraš da vodiš računa o mreži – uz m:roming data tikete
možeš da surfuješ kao kod kuće.

Kupi na ***105#** m:roming data tiket - tvoju kartu za svijet!*

www.mtel.me / info broj: 1000

*Važi za gost-pod korisnika. Ponuda se odnosi na sve zemlje Evrope (osim Makedonije), Kinu, Kanadu i SAD. Nakon potrošene količine definisane tiketom, internet se obustavlja do isteka validnosti tiketa. Više informacija na: www.mtel.me

DF U INSTITUCIJAMA NATO-A, OEBS-A I SAVJETA EVROPE

Prije nekoliko mjeseci Demokratski front (DF) rezervisao je mjesta koja pripadaju opoziciji u stalnim delegacijama Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini (PS) NATO-a, Parlamentarnoj skupštini Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS), kao i u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope (SE).

Iako predstavnici DF-a do sada nisu učestvovali na zasjedanjima parlamentarnih skupština, koja se održavaju dva puta godišnje, iz ove koalicije delegirali su lidera Pokreta za promjene (PzP) **Nebojšu Medojevića** za stalnog člana delegacije pri PS NATO-a, predsjednika Nove srpske demokratije **Andriju Mandića** za PS OEBS-a i predsjednika Demokratske narodne partije (DNP) **Milana Kneževića** u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope.

Poslovníkom Skupštine je određeno da „šefa i sastav delegacije Skupštine Crne Gore, ciljeve i zadatke posjete stranim državama, parlamentarnim skupštinama i drugim međunarodnim strukturama i platformu za razgovore utvrđuje Kolegijum predsjednika Skupštine“, ali nije poznato kako je Front delegirao svoje predstavnike, niti su sa tim upoznati u ostatku opozicije.

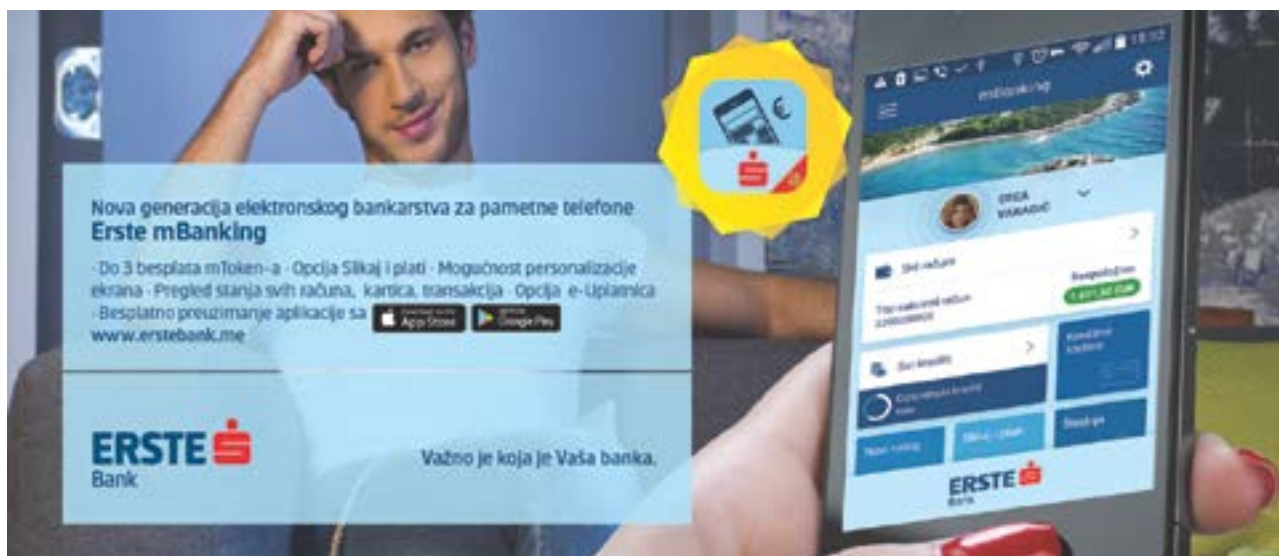
Šef poslaničke grupe DF-a **Milutin Đukanović** kazao je da je to bio test sistema u kontekstu priče kada su Milanu Kneževiću i Andriji Mandiću oduzeti pasoši: „Sjećate se kada Kneževiću nisu dozvolili da prisustvuje zasjedanju na PS SE, slično je bio i sa Mandićem ili je on odustao da traži da prisustvuje zasjedanju kada je Kneževiću odbijeno da mu vrate pasoš“.

Đukanović je podsjetio da DF nema predstavnike u

stalnim skupštinskim odborima i namjeravaju sada da se to pitanje rješava u paketu sa dijalogom o reformi izbornog zakonodavstva.

„Opoziciji pripada određen procenat mjesta u skupštinskim odborima, kao i predsjednička i zamjenička mjesta u određenim odborima. To je ništa više od onoga što je opozicija imala u prethodnom sazivu parlamenta. Tako da je moguće da u okviru te priče o parlamentarnim skupštinama ovih međunarodnih organizacija bude određenih promjena unutar opozicije. DF ne traži ništa više od procenta na koje ima pravo“, kazao je Đukanović.

MINISTARSTVO FINANSIJA

PLATE I PENZIJE NEĆE BITI SMANJIVANE, O POVEĆANJU NI SLOVA

Zarade zaposlenih u javnom sektoru neće biti smanjivane, dok će se penzije i dalje usklađivati, saopšteno je iz Ministarstva finansija u kojem su počele pripreme za koncipiranje budžeta za narednu godinu.

„Ministarstvo nije planiralo izmjenu Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru, u dijelu smanjenja koeficijenata, odnosno zarada“, kazali su predstavnici tog Vladinog resora.

Oni su dodali da se ne planiraju ni korekcije penzija nadolje.

„Penzije takođe neće biti smanjivane, već će nastaviti da se usklađuju shodno definisanoj formuli. Zakonom o budžetu su planirana sredstva za redovnu isplatu penzija i navedeno usklađivanje, što će biti praksa i u narednom periodu“, objasnili su iz Ministarstva.

Prema podacima Ministarstva javne uprave, koji su polazna osnova u Planu optimizacije, u javnom sektoru je ukupno zaposleno 51,48 hiljada - na centralnom nivou 39,31 hiljada, a u opštinama 12,17 hiljada.

Na osnovu podataka iz Plana optimizacije, ukupan broj zaposlenih na centralnom nivou na određeno vrijeme je 3,96 hiljada, a po osnovu drugih oblika angažovanja 674 ili ukupno 4,64 hiljade građana.

HETA ASSET RESOLUTION

Poslovna zgrada u Baru na izuzetnoj lokaciji 2690 m2

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me

KONATAR OSUMNJIČEN ZA SMRT JOVANOVIĆA, IDENTIFIKOVAN I SAIZVRŠILAC

Cetinjanin **Aleksandar Konatar** osumnjičen je za ubistvo košarkaša **Ljuba Jovanovića** na Cetinju prije više od sedam godina.

Iz Uprave policije potvrdili su da je saučesnik u likvidaciji **Nikola Vuletić**, koji je nedostupan crnogorskim nadležnim organima.

„Konatar je osumnjičen da je ispalio smrtonosni hitac u Jovanovića, dok se Vuletiću na teret stavlja da je za to vrijeme čuvao stražu“, rečeno je iz policije.

Jovanović je ubijen u kladionici *Lutrije*, u centru Cetinja. On je bio slučajna žrtva teškog razbojništva u kazinu u centru Cetinja, kada se nakon šetnje sa drugom iz reprezentacije sklonio od kiše.

Načelnik podgoričke policije **Milovan Pavićević** kazao je na konferenciji za novinare da ubistvo Jovanovića nije posljedica sukoba organizovanih kriminalnih grupa.

„Povodom rasvjetljavanja ubistva mladog i uglednog sportiste i reprezentativca Crne Gore u košarci, Ljuba Jovanovića u Cetinju, nakon više od sedam godina želim

da kažem da je ostvaren značajan rezultat i uspjeh organa za sprovođenje zakona, konkretno policije i tužilaštva. Ovom prilikom želim da afirmišem aktivnosti podgoričke i cetinjske policije i inspektora Sektora kriminalističke policije, da afirmišem navedeni rezultat i kontinuiran rad na rasvjetljavanju najtežih krivičnih djela, a svakako i da istaknem kvalitetnu i prije svega tijesnu saradnju i timski pristup policije i tužilaštva u rasvjetljavanju ovog krivičnog djela“, kazao je Pavićević.

On je dodao da je rasvjetljavanje ubistva Jovanovića još jedan pokazatelj da je rasvjetljavanje ubistava u samom vrhu prioriteta u radu Uprave policije i „da je za rasvjetljavanje ubistava i drugih teških krivičnih djela potrebno vrijeme, ali i svakako potreban je kontinuiran pristup u preduzimanju operativno - istražnih aktivnosti od strane policije i tužilaštva“.

„U ovom predmetu sproveden je veliki broj operativnih i istražnih aktivnosti, što je uslovalo da policija identifikuje izvršioca i saizvršioca, prikupi dokaze i lica procesuiru nadležnom tužilaštvu“, rekao je Pavićević.

KARAVAN ZDRAVLJA

05.10 NIKŠIĆ
Gradski trg 11.00 - 16.00

12.10 TIVAT
Porto Montenegro 11.00 - 16.00

19.10 PODGORICA
Mall of Montenegro 11.00 - 16.00

Promocije, edukacije i besplatni palpatorni pregledi. Sve će biti u redu.

JEDAN CILJ

POBIJEDITI KARCINOM DOJKE

Za karcinom dojke postoji tretman koji ne ostavlja posljedice. **PREVENCIJA.** Prati nas na facebook grupi **ZA NJU** i budi u toku sa najnovijim informacijama iz sfere borbe protiv karcinoma dojke.

CRNA GORA U PREVENCIJI KARCINOMA DOJKE

ZA NJU
Kampanja za borbu protiv raka dojke u Crnoj Gori

„OSTAVIMO NEŠTO NAŠOJ DJECI“, „Školj je naša svetinja“, „Stop gradnji“, „Ne da(vi)mo Školj“, „Budvani su vezani za Školj“... poruke su ispisane na transparentima koje su ove nedjelje nosili Budvani okupljeni ispred starogradskih bedema na protestu protiv najavljene urbanizacije ostrva Sveti Nikola.

Više od dvjesto Budvana odazvalo se pozivu NVO *Porat Budva - Pizana* koje organizuje protest povodom novog planskog dokumenta kojim se bivšem tajlandskom premijeru **Taksinu Šinavatri** daje zeleno svjetlo da na ostrvu gradi hotel sa 500 ležaja i marinu sa 50 vezova.

Tiho Fabris, predstavnik NVO, kazao je da je Budva bez Školja mrtav grad i da je Školj svetinja Budve. „Uništiće ostrvo da bi hotel radio dva, tri mjeseca. Nama građanima će uništiti prirodu, podmorje, uništiti cvrkut ptica, istorijsko kulturno mjesto,“ kazao je Fabris. Znamo da imamo vlast koja zbog novca ne preza ni od čega, ali bitno je što građani sve češće iskazuju svoje neslaganje sa tim.

PLUS

SPOMENIK JOSIPU BROZU TITU

- iz Glavnog grada je najavljeno da će podržati inicijativu o podizanju spomenika u Podgorici, čovjeku čije je ime Podgorica nosila 47 godina. „S ciljem da nastavimo da se ponosimo tom tradicijom“, izjavio je gradonačelnik Podgorice **Ivan Vuković** na sastanku sa predstavnicima UBNOR-a i antifašista Podgorice na čelu sa predsjednikom **Borivojem Banovićem**.

Vuković je, kako je saopšteno iz Glavnog grada, zahvalio predstavnicima UBNOR-a i antifašista Podgorice na očuvanju i širenju ideje antifašizma kao temeljne vrijednosti crnogorskog društva. Samo da se gradonačelnik u međuvremenu ne predomisli kao za neke druge ideje, a i da pređu s riječi na djelo što se tiče promovisanja antifašizma.

PREVARE NA DRUŠTVENIM MREŽAMA - Dvije Podgoričanke obratile su se redakciji *Vijesti* žaleći se da su prevarene preko Fejsbuka i da su poslale dobrovoljno svoje lične podatke na lažne stranice velikih crnogorskih trgovinskih i finansijskih kompanija. U vjerodostojnost nagradnih igara na društvenoj mreži *Facebook* povjerovalo je više građana. Korisnici su, ne sluteći da su se stranice o nagradnim igrama lažne, dobrovoljno dostavljali svoje lične podatke. Misleći da će osvojiti nagradu, korisnici Fejsbuka davali su svoju adresu, broj telefona, fotografiju lične karte sa obje strane, sa svojom fotografijom. Nakon što su otkrili da se radi o prevari, nisu znali kome da se obrate za pomoć. „Brinem se za šta moji podaci mogu biti iskorišćeni, a ne znam kome da se obratim i kako da se zaštitim. Znam još prijateljica koje su poslale podatke, a kada su kontaktirale službe MUP-a kazali su da ništa ne mogu da preduzmu“, kazala je Gordana dodajući da se slične nagradne igre i dalje organizuju na Fejsbuku.

MINUS

GODIŠNJE 1.400 ABORTUSA

, a u više od 70 odsto slučajeva riječ je o namjernim prekidima trudnoće, zbog čega je važno obezbijediti dostupnost savremenih oblika kontracepcije svim ženama, saopšteno je iz nevladine organizacije (NVO) *Juventas*. Saradnik na javno-zdravstvenim projektima u NVO *Juventas*, **Jovan Dašić**, povodom 26. septembra, Svjetskog dana kontracepcije, kazao je da je upotreba modernih oblika kontracepcije, kao i svijest o seksualno prenosivim bolestima kao što je HIV/AIDS veoma niska.

„Izveštaj komiteta Ujedinjenih nacija za eliminisanje svih formi diskriminacije nad ženama (CEDAW) navodi kao jedan od problema sa kojim se žene u Crnoj Gori suočavaju neadekvatan pristup kontracepciji i mjerama unapređenja seksualnog i reproduktivnog zdravlja“, rekao je Dašić u izjavi za PR Centar.

On je ukazao da žene nerado traže medicinsku pomoć u slučajevima oboljenja genitalnog trakta, kada im je potrebno savjetovanje u odnosu na kontracepciju i u slučajevima kada su žrtve seksualnog ili fizičkog nasilja.

• PROMJENE
BEZ PROMJENA:
Veselin Veljović

Da sve ostane isto

Dolazak Veselina Veljovića na čelo policije donio je očekivano: nove-stare kadrove na ključnim pozicijama, njemu lojalne, bez prethodnih rezultata i nerijetko pominjane u aferama. Po modelu, mijenjaj - da se ništa ne promijeni

Novi šef Uprave policije (UP) **Veselin Veljović** bavi se kadrovanjem. Prvi mjesec njegovog novog mandata protiče u razmještajima, smjenama i postavljenjima. Iako vrh policije, ali i države, najavljuje suštinske promjene u tom sektoru, kad se pogledaju imena novoizabranih šefova sektora i jedinica, jasno je jedno – promjena nema. Sve se odvija po starom oprobanom receptu po kom novi direktor policije čim sjedne u fotelju obeća provjetranje unutrašnjih redova a napravi samo - prestrojavanje postojećeg poretka. Po modelu - mijenjaj, da sve ostane isto.

Tako su i Veljovićeve „promjene” donijele njemu lojalne nove/ stare kadrove, koji se ne mogu pohvaliti rezultatima, a nerijetko su u radne biografije upisali i po koju aferu ili krivičnu prijavu. Zanimljivo je da su dva

ključna čovjeka koje je Veljović po dolasku postavio, ne tako davno dali ostavke zbog loših rezultata, odnosno loše bezbjednosne situacije u zemlji. Sada je situaciju još lošija, a oni se vraćaju da je – srede. Zajedno sa bivšim direktorom policije **Slavkom Stojanovićem**, koji je nakon ostavke zbog bezbjednosne klime, postao sekretar u Vijeću za nacionalnu bezbjednost.

Veljović je za načelnika CB Podgorica postavio **Milovana Pavićevića**, nekadašnjeg šefa kriminalistike, koji je u januaru prošle godine podnio ostavku na tu funkciju. U isto vrijeme, ostavku je dao i **Miloš Radulović**, tadašnji načelnik barske policije, kojeg je ovog mjeseca, kao dio aktuelnih kadrovskih „promjena” u policiji Veljović postavio na mjesto komandanta Specijalne antiterorističke jedinice (SAJ). Njihove ostavke

okarakterisane su neophodnim kadrovskim „promjenama” u policiji, zbog loših rezultata u borbi sa organizovanim kriminalom.

Ostavke Pavićevića i Radulovića dogodile su se nakon što je u bombaškom napadu u centru Podgorice, u blizini Osnovne škole *Maksim Gorki*, stradalo dvoje ljudi – tridesetogodišnji **Dorđe Sekulović** i njegova, godinu dana starija saputnica, **Jelena Korać**.

Pavićević je osim što je prije samo godinu i po dana podnio ostavku zbog „loše bezbjednosne situacije”, više puta javno optuživan za zloupotrebu službenog položaja. Prijave koje su protiv njega podnijete, nijesu međutim okončane optužnicama.

Bivši pomoćnik ministra unutrašnjih poslova **Vladan Delić** je dostavio svojevremno tužilaštvu informacije da Pavićević i tadašnji šef nikšićke policije **Milorad Žižić** usko sarađuju sa nikšićkim kriminalcima, odnosno omogućavaju šverc različitih vrsta roba preko prelaza sa Bosnom i Hercegovinom. Specijalno državno tužilaštvo (SDT) je, nakon godinu i po dana, saopštilo da nema osnova za preduzimanje krivičnog gonjenja protiv Pavićevića. Delić je inače u

tužilaštvu saopštio, prema pisanju *Vijesti*, da se plaši da ne prođe kao **Slavoljub Šćekić** i **Predrag Šuković**.

„U toku izviđaja, provjereni su navodi dostavljene informacije prikupljanjem potrebnih obavještenja od podnosioca informacije, zatim od MUP-a – Sektora kriminalističke policije i Odjeljenja unutrašnje kontrole policije, od Specijalnog policijskog odjeljenja od Višeg državnog tužilaštva, pa je analizom prikupljenih podataka i obavještenja, utvrđeno da nema osnova za preduzimanje krivičnog gonjenja protiv M.P. i bilo kog drugog službenika policije zbog bilo kojeg krivičnog djela”, saopšteno je tada iz SDT-a.

Pavićević je postavljen za Stojanovićevog savjetnika u vrijeme dok je istraga protiv njega trajala, a osam mjeseci nakon što je dao ostavku kao šef kriminalističke policije iz „moralnih razloga”. Kriminalni obračuni u to vrijeme postajali su sve češći i otvoreniji, a za vrijeme njegovog mandata dogodile su se

Zanimljivo je recimo da su dva ključna čovjeka koje je Veljović po dolasku postavio, ne tako davno dali ostavke zbog loših rezultata, odnosno loše bezbjednosne situacije u zemlji. Sada je situaciju još lošija, a oni se vraćaju da je – srede

desetine nerasvijetljenih likvidacija.

U vrijeme Pavićevićevog rukovođenja kriminalističkim odjelom, nestali su i dokazi u slučaju **Mujović**. Radi podsjećanja: u stanu **Veselina Mujovića**, osumnjičenog da je iznuđivao novac **Svetozaru Maroviću**, pronađeno je 13 pisama - Mujovićeva navodna korenspondencija sa **Milom Đukanovićem**, **Veselinom Veljovićem** i drugim osobama iz javnog i političkog života. Kasnije se ispostavilo da tih pisama nema u dokaznom materijalu, da bi ukradeni dokazi nakon 40 dana bili pronađeni u službenom vozilu Uprave policije. Pavićević je zbog nestanka tih pisama saslušan u tužilaštvu, a uhapšeni su tadašnji v.d. Odsjeka za sprečavanje organizovanog kriminala i korupcije **Dalibor Medojević** i inspektor tog sektora **Nikola Terzić**.

Kada je Pavićević podnio ostavku, ministar policije bio je **Goran Danilović**. Iako ostavku Stojanović

Jovica Rečević, dosadašnji načelnik CB Podgorica biće Veljovićev savjetnik. Početkom godine, kada i Stojanović, Rečević je podnio ostavku „zbog pogoršane bezbjednosne situacije na teritoriji glavnog grada”. Sada će Veljovića valjda da podučava na temu – kako pogoršati bezbjednosnu situaciju

nije prihvatio, Danilović je smatra da je ostavka opravdana. Takođe, u Predlogu Vladi za razrješenje direktora Uprave policije (UP) Slavka Stojanovića, Danilović je naveo da smatra da ostavku treba da podnese i Pavićević, koji je bio pomoćnih direktora.

Jovica Rečević, dosadašnji načelnik CB Podgorica biće Veljovićev savjetnik, saopšteno je iz Uprave policije. Ni Rečeviću njesu strane ostavke zbog „promjena” u bezbjednosnom sektoru. Rečević je 2014 godine sa mjesta pomoćnika načelnika CB Podgorica smijenjen, zbog do danas nerasvjetljenog slučaja paljenja automobila *Vijesti*. Nakon što je godinu proveo neraspoređen, Rečević je iz kazne unaprijeđen za – načelnika CB Podgorica.

Početkom godine, kada i Stojanović, Rečević je podnio ostavku „zbog pogoršane bezbjednosne situacije na teritoriji glavnog grada”, objasnio je ministar policije **Mevludin Nuhodžić**. Sada je Veljovićev savjetnik. Valjda na temu – kako pogoršati bezbjednosnu situaciju.

Rečević je još jedan lojalan kadar.

„Na ‘sastanku’ kod načelnika, kome su prisustvovali pomoćnik Rečević, komandir Rondović i nas šest optuženih, date su direktive da se držimo izjava koje su ponovljene pred istražnim sudijom a koje su date u svojstvu svjedoka. Da se držimo stava da ga niko nije tukao, da je došao sa povredama, te da će on, odnosno Uprava policije da nam angažuje branioca, da od svega neće biti ništa“, svjedočio je Stanković.

Milovan Pavićević, novi načelnik CB Podgorica je prije samo godinu i po dana podnio ostavku zbog „loše bezbjednosne situacije”. Više puta javno optuživan za zloupotrebu službenog položaja. Prijave koje su protiv njega podnijete, nijesu okončane optužnicama

Njegovo ime spominjao je i policajac **Goran Stanković** koji je prvi javno progovorio o tome da su petorica pripadnika Interventne jedinice u više navrata u pritvorskoj ćeliji tukli **Aleksandra Pejanovića**.

Veljović je na mjesto bivšeg komandanta SAJ-a **Radosava Lješkovića**, osuđenog zbog prikrivanja identiteta onih koji su zvjerski tukli **Mija Martinovića** za vrijeme protesta 2015. godine,

postavio bivšeg načelnika CB Miloša Radulovića. I Radulović je, zbog bezbjednosne situacije u Baru, podnio ostavku kad i Pavićević. I u tom slučaju, ostavku nije prihvatio Stojanović, dok je ministar policije Goran Danilović smatrao da je ona opravdana.

Radulović je za šefa barske policije izabran u februaru 2012. godine. U Baru se za vrijeme njegovog mandata desilo 16 ubistava od kojih je pet do njegove ostavke bilo nerasvjetljeno. Radulović je za to vrijeme tri puta bio meta napada, od kojih je rasvjetljen samo jedan.

Za načelnika Centra bezbjednosti Berane Veljović je postavio **Miodraga Božovića**. Supruga pokojnog inspektora **Ernada Kalača, Alma**, tvrdila je da je Božović vršio pritisak na njenog muža, kao i da su u prostorijama te policije brisani fajlovi iz njegovog kompjutera. Ona je tražila da se ispita smrt njenog muža, sumnjajući da se radi o samoubistvu, kako je to zvanično predstavljeno. Dva dana poslije smrti supruga ona je u Ernadovim službenim dokumentima otkrila desetine službenih zabilježki iz kojih se vidi da je njenom mužu i njegovim kolegama nalogano da prekinu akcije sprečavanja šverca cigareta.

Veljović nije još postavio nikog na čelo jedinice koja bi trebalo da rasvjetljava ubistva i druge krvne delikte. Radom te grupe „koordinira” **Aleksandar Bošković**, njen dotadašnji šef, koji je u julu unaprijeđen u šefa Odsjeka za suzbijanje opšteg kriminaliteta. *Vijesti* su postavile pitanje zbog čega je Bošković unaprijeđen, umjesto da bude smijenjen, kada nije bilo rezultata u istrazi pokušaja ubistva **Olivera Lakić** dok je on rukovodio jedinicom koja je direktno zadužena da rješava taj slučaj u saradnji sa tužilaštvom.

Jasno je. To se traži – lojalnost i što manje otkrivanja kriminalaca. Ko zna na koga sve tamo može da se naleti.

Milena PEROVIĆ-KORAĆ

Crne tačke

Piše: Zoran RADULOVIĆ

Naš novac, njihove zloupotrebe i državna nemoć. Eto šta povezuje nekadašnju *Primorku* iz Bara, izvorište Bolje sestre na Skadarskom jezeru, Smokovac pokraj buduće dionice autoputa Donje Mrke – Mateševo, podgorički KIPS i selo Mataruge u pljevaljskoj opštini u kome su stanovnici u svoje ruke uzeli (izgleda napuštene) ingerencije Ministarstva prosvjete i Prosvjetne inspekcije. Riječ je o „crnim tačkama“ na kojima, zbog nečijeg nezakonitog postupanja, država gubi ili je izgubila imovinu i ugled, dok je tužilaštvo amnestiralo odgovorne iz državnog vrha.

Skoro deset godina nakon pljačke na koju su, bezuspješno, ukazivali Državna revizorska institucija i opozicioni poslanici, Specijalno državno tužilaštvo podiglo je optužnicu protiv šest ljudi i jedne banke koji

su upropastili *Primorku*, unesrećili radnike i opljačkali državu (novac i zemljište u državnom vlasništvu) kako bi namirili međusobne dugove i potraživanja. Iako je procijenjeno da je Crna Gora u tom poslu oštećena za 6,5

miliona eura na optužnici se ne nalazi nijedan državni službenik koji je učestvovao u tom poslu. Iako je skoro izvjesno da su u nezakonitim radnjama, svjesno ili nes(a) vjesno, učestvovali tadašnji članovi Komisije za dodjelu državne pomoći i zvaničnici Ministarstva finansija.

Pet godina crnogorske vlasti znaju da će Regionalni vodovod, voljom arbitražne većine u Parizu i Apelacionog suda u Podgorici, biti u (ne)prilici da „utjerivačima dugova“ plati 12 miliona za posao koji je jednom već plaćen. Onima koji su ga uradili. Za sve to vrijeme nedležni nijesu pokušali da spriječe štetu. A moglo se.

Nikome nije palo na pamet da postavi pitanje odgovornosti moralne, političke, kaznene... Ili makar partijske, onih koji su nas koštali ozbiljnog novca. Ukoliko je 12 miliona eura za njih ozbiljan novac. Poslije epiloga priča *Telekom i Limenka* – to se ne podrazumijeva.

Tri godine, saznali smo ovih dana, u vladama Đukanovića i Markovića znaju za silne propuste tokom ugovaranja prve dionice autoputa. Njima su predstavnici kineske CRBC, u oktobru 2015, počeli sa dostavom zahtjeva za produženje roka gradnje i dodatno plaćanje

zbog „zaboravljenih“ – čitaj neugovorenih – radova na petlji Smokovac, pristupnim putevima na Veruši i Mateševu, vodovodnim i električnim instalacijama duž autoputa... Dobro će biti ukoliko se pokaže da je makar asfaltiranje puta obuhvaćeno ugovorenom cijenom većom od 800 miliona eura.

Pošto su skrivana dokumenta posredstvom MANS-a dospjela u javnost, iz Vlade nas tješe da će sve „neugovorene i nepredviđene“ poslove sabiti u nepunih 80 miliona. Sitniš. I da im ne pada na pamet da plate 120 miliona ili koliko već traže Kinezi. „Stručnjaci“ koji su ugovorili „posao vijeka“ *kočopere* se po Skupštini i Centralnoj banci. Ne razmišljaju da preuzmu svoj dio odgovornosti za štetu ravnu osrednjem zemljotresu. A i zašto bi? Nije im prvi put.

Ljetos smo saznali da je, nakon više od decenije suđenja, sud u Strazburu dao za pravo vlasniku kompanije KIPS Ristu Drekaloviću, potvrđujući da je bio žrtva samovolje nekadašnjeg gradonačelnika Podgorice. Kome je u zlostavljanju pomogla država uskraćujući Drekaloviću pravo na imovinu i pravično suđenje. Ostalo je da se u roku od tri mjeseca KIPS i država pokušaju nagoditi o odštetnom zahtjevu - 30 miliona eura. U suprotnom, i taj će nam račun biti isporučen iz inostranstva. Ima li potrebe pominjati da Ivici Stankoviću i Milivoju Katniću ne pada na pamet da ovim povodom priupitaju za zadržavlje Miomira Mugošu.

Da sila boga ne moli shvatili su mještani pljevaljskih Mataruga pa su svojoj djeci – đacima lokalne osnovne škole – zabranili da pohađaju časove dok se u učionicu ne vrati nastavnik koji im je po volji. A direktorka koja im se ne dopada ne ode iz škole. Država je postupila po njihovom zahtjevu, mada nije jasno kako i zašto. U resornom Ministarstvu prave se mrtvi, iz inspekcije stižu nezvanične informacije prema kojima direktorka možda jeste a možda nije povrijedila radna prava nastavnika. Kad se pokazalo da je država (ne)opravdano odsutna i ona je otišla na bolovanje.

Ostaje da vidimo će li nas sve to odvesti. Da li će bolesnici dobiti pravo da blokiraju bolnicu dok ih ne pregleda ljekar po njihovom izboru, kriminalci da biraju policajce i sudije pred kojima će odgovarati, a političari ozvaničiti mogućnost da našim novcem raspolažu kao da je njihov. Uz pravo da kazne radoznale.

Bezakonje ne može proći samo od sebe. A mi za ljuti lijek, izgleda, još nijesmo spremni.

» **Bezakonje ne može proći samo od sebe. A mi za ljuti lijek, izgleda, još nijesmo spremni**

Gdje će Đukanović odvesti Crnu Goru

Da li je izjava predsjednika Crne Gore Mila Đukanovića da će Crna Gora preispitati odnose sa Evropskom unijom ako se Brisel bude premišljao o proširenju najava zaokreta u političkom kursu Crne Gore i da Đukanović planira da okrene leđa EU čim mu se za to ukaže prilika?

**OMER ŠARKIĆ,
BLOGGER
Četiri alternative**

- Kada je još 1997. godine došlo do sukoba „demokrate“ Mila Đukanovića i „autokrate“ Momira Bulatovića izjavio sam da bi i jedan i drugi proglasili Crnu Goru islamskom džamahirijom ako bi im to omogućilo da sačuvaju vlast. Podsjetiću vas da je Đukanoviću SFRJ bila bez

alternative, pa SRJ, zatim je suverena Crna Gora bila bez alternative, da bi mu na kraju mantra godinama bila da je ulazak u EU „cilj koji nema alternativu“.

Mnogo prije posljednjih skeptičnih i prijetećih izjava Đukanovića o EU, nije mi promaklo da su udarni režimski, živositnujući i slični novinari počeli da vode diskretnu kampanju protiv EU, njenih institucija i pojedinih im zvaničnika.

Još tada sam posumnjao da je to moguće priprema za novi zaokret Đukanovića, jer ti novinari ili „novinari“ ništa ne rade slučajno. Sad već uopšte ne sumnjam da je Đukanović spreman na još jedan salto-mortale, ako mu se to omogući i ukaže prilika. Pritisnut poslovno-mafijaškim prijateljima i rođacima kojima u slučaju ulaska u EU ne bi mogao garantovati ličnu slobodu i sigurnost - u najmanju ruku sumnjivo stečenog a ogromnog kapitala, Đukanović je spreman na novi put i pravac „bez alternative“. Ako to uradi, to će mu biti prva veća pogrešna kalkulacija, koja će ga uprkos svim

slabostima Briselske administracije koštati vlasti, možda i slobode. Ako do toga dođe čeka nas novi period propadanja, turbulencija, nestabilnosti i sukoba čiji cijenu će platiti građani. U tom slučaju krivicu ne snosi samo Đukanović već i sam Brisel koji je decenijama žmurio na sve ono što je Đukanović kao autokrata radio – podržavajući ga.

**GORAN ĐUROVIĆ,
DIREKTOR
MEDIA CENTRA
Simulirane reforme**

- Posljednjim izjavama predsjednik DPS-a ozbiljno upozorava Evropsku uniju da mora mnogo više i odgovornije da radi ukoliko hoće Crnu Goru da primi u svoje članstvo. Stotine miliona eura i nebrojene ekspertske misije u Crnoj Gori, koje je Vladi i institucijama poklonila EU, nisu dale željeni rezultat, pa će onaj ko predstavlja slabu kariku u pristupu Crne Gore zajednici evropskih naroda, a to je po mišljenju Đukanovića upravo EU, morati da uradi više. Đukanović u svojim izjavama, koje uredno počinju da ponavljaju ministri i partijski funkcioneri, izjednačava odgovornost crnogorskih institucija i Evropske komisije za uspjeh ili neuspjeh

pridruživanja naše države EU.

Odgovornost, naravno, nije i ne može biti ista. Institucije u Crnoj Gori nisu uradile dovoljno da iskoriste pomoć EU već su reforme simulirane. To je isključivo odgovornost Đukanovića i onih koji su na vlasti. Sada, kada se u procesu pridruženja suštinske promjene očekuju od institucija, Đukanović sve snažnije kritikuje Evropsku komisiju.

Izjave Đukanovića jasno ukazuju da se priprema teren za puni politički zaokret ukoliko Evropska komisija i dalje bude insistirala na suštinskom poštovanju vrijednosti i principa na kojima počiva EU. Oni kojima su bliže vrijednosti koje baštine Orban i Putin, teško mogu ispuniti očekivanja građana i Evropske unije i dovesti Crnu Goru do punopravnog članstva u EU.

DAMIR NIKOČEVIĆ,
KOORDINATOR
ZA RAZVOJ U
CENTRU ZA GRAĐANSKO
OBRAZOVANJE
Orban kao uzor

- Đukanovićeve poruke su sve kontradiktornije. On istovremeno naglašava da je Crna Gora lider u procesu evropskih integracija i najavljuje preispitivanje tog evropskog puta pravdajući to tzv. „kontraverzama” u EU. Predsjednik Đukanović podiže glas

da neće takva EU „eksperimentisati” u regionu, a istovremeno eksperimentišući sam i sa partnerima u Crnoj Gori na takav način da nam se sve češće pominje „klauzula balansa” od same EU zbog izostanka rezultata u oblasti vladavine prava.

Dugo je trebalo da Crna Gora izabere EU kao jedan od svojih ključnih

spoljnopolitičkih ciljeva. Mi moramo da stremimo ne samo standardima i najboljim praksama EU, već i vrijednostima, a bilo kakva vrsta političkog zaokreta na neku drugu stranu bila bi štetna za čitavo crnogorsko društvo. Jednostavno, takva odluka ne bi bila ni racionalna, niti u javnom interesu. Zato se nadam da ovakve njegove izjave služe samo više dnevno-političkim potrebama kao neka vrsta dokazivanja domaćoj javnosti i mjerenje granica

dopuštenog u odnosu na EU, nego da se zaista radi o pripremi za prekid tog puta.

Naše istraživanje SPINoFACT od 2. aprila 2018. pokazuje da je jedna od najistaknutijih tema njegove kampanje bila Evropska unija, i to u afirmativnom kontekstu. Ukoliko je došlo ili će doći do bilo kakvih zaokreta on je dužan to da objasni svojim biračima koji su ga birali na toj platformi, a potom i cjelokupnoj javnosti.

U evropske integracije nas niko nije uvukao silom, već je to bio svjesno odabran spoljnopolitički prioritet države, koji sada sa pozicije predsjednik Đukanović dovodi u pitanje samo zbog činjenice da neko ukazuje na naše nedostatke i probleme. Iz tog razloga je Đukanoviću bliži danas uzor Orban, koji rizikuje da svoju zemlju stavi u degradirajući položaj u EU, nego oni čelnici država članica EU koji se bore za evropske vrijednosti.

Umjesto da ozbiljno shvatimo upozorenja Brisela i aktivno radimo na ispunjavanju domaćih obaveza kako bi se iskoristio maksimalno period isteka mandata aktuelnom sastavu Evropskog parlamenta i Evropske komisije koja je naklonjena integraciji Zapadnog Balkana u EU, predsjednik Đukanović građanima i građankama osvjetljava neki novi, nesigurni put i lavirint, demantujući sam sebe, a bez ikakve činjenične argumentacije.

DUŠKO KOVAČEVIĆ,
KOLUMNISTA
I ANALITIČAR
Sezonsko mijenjanje
spoljnopolitičkih
obrazaca

- Ako u onipotentnoj politici Mila Đukanovića postoji neka stabilnost, predvidivost, konzistentnost, onda je to svakako njegovo hronično i sezonsko mijenjanje ideološko-političkih i spoljnopolitičkih obrazaca, a sve u naporu jednog dugog i autokratskog preživljavanja, i to smo bezbroj puta aksiomatski konstatovali za ove tri

paradigme, postoji još jedna konzistentnost i tradicija, i ona čitavu stvar dramatično usložnjava: Milo je od 1996. bespogovorni i vjerni zastupnik Vošingtona, i to će ga pratiti do danas, kao lisicu rep.

U trećoj od svojih Meditacija Dekart se pita da li subjekat može smatrati sebe kao autora svih ideja koje sadrži, dok nam se na istoj bazi nameće pitanje – da li je Đukanović autor svih svojih ideja i zaokreta ili mu ponešto sugerše takozvana američka „duboka država“ („deep state“), kao

što je, recimo, eventualno okretanje leđa Europskoj uniji? Prema tome, svaku Đukanovićevu izjavu treba shvatiti ozbiljno jer (ne) znamo ko govori iz njega.

Još jedno pitanje je u svojoj biti „damoklovsko“, u kontekstu Đukanovićevog sve češćeg euroskepticizma u posljednje vrijeme, i zato je ovo pitanje *Monitora* odlično i intrigantno. Šta to znači kada iz današnje i

aktualne perspektive kritiziramo Europsku uniju, bregzitsku i antiimigrantsku, posustalu i sve više populističku? Europsku uniju „nestašne djece“ („enfant terrible“) poput Orbana i sve popularnijih političara koji nacionalnu državu vraćaju u „modernu“. Bojati se da će „gospodar“, ako nastavi hod novom stazom, o kojoj upravo govorimo – postati još veća legenda koja izgara za dostojanstvenom i istinski suverenom državom. Znete i sami kako se kult tako lako prima u Crnoj Gori. Pogotovo ako ste uvijek korak ispred protivnika.

**BALŠA BRKOVIĆ,
PISAC**
**Evropske vrijednosti
ne pričaju
autoritarnim vladarima**

- U suštini Đukanović ne liči na Evropejca, jednako danas kao što to nije bio ni 1991, u vrijeme služenja Miloševiću. Čak i kada je, prije deset-petnaestak godina njegova retorika bila euforično proevropska, bilo je jasno da je riječ o fingiranju, naprosto takav je bio trenutni politički kontekst...

Evropske vrijednosti nikako ne pričaju autoritarnim vladarima. To je kontekst u kojem oni sebe ne vide, jer, zapravo, kao takvi nisu ni mogući. Tako da, što god on pričao i najavljivao, nemam dilemu: on nije suštinski zagovornik/pripadnik evropskog kruga vrijednosti... Kod njega je to samo prostor za manipulaciju, za ucjenjivanje ovog ili onog inostranog partnera. Zato u njegovoj glavi, sudeći prema izjavama, jednako vrijede Turska, Kina, Rusija i Evropska unija. Od ova četiri političko-ekonomska modela Đukanović nije moguć samo u jednom – onom evropskom. I mislim da će u godinama koje slijede ovo o čemu govorim biti sve vidljivije. Ali, ključno pitanje za ovo društvo je – kako će građani reagovati na tu vrstu prevare?

Veseljko KOPRIVICA

LOVČEN BANKA^{AD}

Stambeni kredit sa 12 mjeseci grejs perioda

- do €150.000
- NKS od 3,75% (fiksna)
- EKS od 3,96%
- rok otplate do 240 mjeseci

Reprezentativni primjer: Ukupan iznos kredita: 60.000 € / Rok otplate: 180 mjeseci / Nominalna kamatna stopa: 3,75% (fiksna) / Efektivna kamatna stopa: 3,96% / Administrativna naknada: do 1% ukupnog iznosa kredita / Amortet: 477,12 € / Ukupan iznos koji potrošač treba da plati: 80.156,25 € / Ukupni troškovi za potrošača: 20.156,25 €*

*Ukupni troškovi predstavljaju zbir kamata za cijeli period trajanja kredita, administrativne naknade (do 1% ukupnog iznosa kredita), naknade za mjesicu (2€), upita u Kreditni biro CIBCG (3,5€). U obračun EKS, obračun ukupnih troškova i ukupnog duga nije uključen trošak za pribavljanje lista nepokretnosti, premije osiguranja i procjene nekretnosti, koji će biti uključeni u konačni obračun.

Krpljenje škola i vrtića

Čuda mogu da urade nekoliko kanti različitih farbi: od barake nastane vrtić, stvori se dnevni boravak za osnovce nižih razreda, obezbijedi inspiracija za ministra. Ono što ne može da se riješi krećenjem, udesi se selidbom u podrum. Škole kojih nema, one koje su predaleko, čekaju bolje sutra.

Na radost i zadovoljstvo naših najmlađih, ali i njihovih roditelja, u Podgorici je danas otvorena još jedna vaspitno-obrazovna jedinica - vrtić „Stara varoš”, prenijeli su prije neki dan odani mediji.

„U godinama pred nama, djeca vjerovatno neće znati ko je bio ministar prosvjete, ali će znati kako su se osjećali u ovom prostoru, i koliko im je pažnje i ljubavi u njemu pruženo”, rekao je ministar prosvjete dr Damir Šehović na otvaranju vrtića.

Teško je odabrati riječ: skromno ili dirljivo?

Vrtić je, kako je udareno na sva zvana, otvoren u rekonstruisanom objektu koji je Glavni grad ustupio na korišćenje, u čiju je rekonstrukciju uloženo oko 70.000 eura. TIKa - Turska agencija za međunarodnu saradnju i koordinaciju - za opremanje je obezbijedila oko 20.000 eura. Vrtić može da primi oko stotinu djece.

Ispod fino iscrtanih dječijih motiva, u Ulici Špira Mugoše stoji baraka koja je nekad korištena kao mjesna zajednica. Potom ju je grad upotrebljavao za zbrinjavanje političkih partija. Baraka, kao

Porašće trava, i sve bi, jednom, moglo biti u redu oko novog vrtića u Staroj varoši da se do njega ne stiže kroz lavirint starovaroških uličica. Ne postoji ulica kojom se može stići do nove obrazovne ustanove bez uskih grla u kojima ne mogu da se mimoiđu dva automobila

• **VIŠE UGLOVA STVARNOSTI:**
Taze otvoreni vrtić Stara varoš““ foto: Keno Verseck

baraka, ograđena najjeftinijom žicom, okolo prekopana zemlja. Porašće trava, i sve bi, jednom, moglo biti u redu da se do novog vrtića ne stiže kroz lavirint starovaroških uličica. Ne postoji ulica kojom se može stići do nove obrazovne ustanove bez uskih grla u kojima ne mogu da se mimoiđu dva automobila.

„Mislim da neću pogriješiti ako kažem da je Stara varoš već odavno zaslužila jedan ovakav objekat”, kazao je gradonačelnik **Ivan Vuković**. Ako se zna kakav odnos vlasti imaju prema najstarijem dijelu glavnog grada - taman tako.

Na internetu su nedavno osvanule

fotografije toaleta u fiskulturnoj sali OŠ *Maksim Gorki* u Podgorici. Grozni su. Toalete u samoj školi, prije desetak godina renovirao je jedan od podgoričkih biznismena čije je dijete trebalo da krene u školu. Podgoričke škole izdajući sale za fiskulturu i zemljište za postavljanje „balona” zarađuju nepoznate sume novca. Kontrola je najavljena.

Novost je i da je učionica za 24 đaka odjeljenja IV1 hercegovačke OŠ *Dašo Pavičić*, prostorija u podrumu, bez prirodnog svjetla i ventilacije, sa jednim prozorčićem, bez WC-a. Prostorija je svježije okrečena

masnom farbom, miješaju se smrad buđi i boja, dok su kablovi po zidovima, ispričao je za Radio *Jadran* jedan od roditelja.

Iz uprave škole su ovaj postupak obrazložili naknadno, navodeći da su dobili u matičnoj zgradi jedno odjeljenje V razreda iz Igala, koje ima jednog đaka sa smetnjama u razvoju. Zato je, dok se ne nađe drugo rješenje, učionica IV-1 ustupljena đacima iz Igala. Roditelji su najavili da će svakog jutra dovoditi djecu u školu i odlaziti dok ne bude uslova za školovanje i da će tužbom protiv direktora škole i Ministarstva prosvjete tražiti nadoknadu materijalne i

nematerijalne štete za svaki dan koji bez nastave, jer je djeci ukinuto pravo na školovanje.

Igalo ima oko 3.500 stanovnika - pet stotina manje nego opština Gusinje, na primjer - i godinama nema uljudnu osnovnu školu.

Prva slova dio djece uči u prostorijama Instituta *Dr Simo Milošević*, u lošim uslovima područnog odjeljenja OŠ *Dašo Pavičić*. Ove godine, na dan kad je trebala da počne nastava, stigla je vijest da djeca treba da idu u drugo područno odjeljenje u Sutorini. Mali problem je u tome što je ta škola u još gorem stanju nego ona u Institutu. Premda je direktor na početku seprembra rekao da će „u naredna dva mjeseca” biti rekonstruisana.

Konačno je, nakon raznih žalbi, pregovora i ostalog, javljeno da je Odbor direktora Instituta prihvatio inicijativu ministra prosvjete Damira Šehovića i dao odobrenje za privremeno korišćenje dijela prostorija Instituta do izgradnje nove škole u Igalu. „Nakon ovakve odluke Odbora, stvoreni su preduslovi da Ministarstvo investira u ovaj školski objekat”, saopšteno je iz Ministarstva. Jednostavno je: nadležni nijesu htjeli da investiraju dok nijesu obezbijedili da ih Institut, recimo dogodne, neće izbaciti. Uslovi za generacije u međuvremenu - briga velika.

Na raznim mjestima u Crnoj Gori učenici i njihovi roditelji muku muče sa prevozom do škole. Seoske škole se zatvaraju jer nema đaka, za ponekog ko ostane vrata škole su zatvorena. Predsjednik OO SNP Petnjica, **Zaim Ličina** kazao je za Radio *Petnjica* da je ogorčen odnosom ministra prosvjete **Damira Šehovića**: „Lično sam slušao ministra prosvjete kako obećava da će da pokrene kombi za potrebe prevoza učenika na području MZ Savin Bor. Kombi je i dalje parkiran, a učenici pješače po nekoliko kilometara. Očekujem od ministra da reaguje i ispuni obećanje. Zbog loše organizacije prevoza učenika, naša djeca su

Nasilje se podrazumijeva

Godinama smo slušali o programu „Škola bez nasilja”. Opšte je poznato da nam je obrazovanje pri dnu, Monitorovi dobro upućeni izvori kažu da nam je vaspitanje u školama još gore. U školi prijaviti nasilje, naročito ako nije fizičko, pokazuje se kao uzaludan posao. Prema svjedočenju roditelja, neuporedivo je efikasnije kad roditelji zlostavljanog djeteta popričaju sa roditeljima zlostavljača. Nije loše ni pripremiti. To jasno pokazuje koliki je uspjeh u zvaničnoj borbi protiv vršnjačkog nasilja.

Drugačije je samo ako se u uspjeh računa to što đaci povremeno organizuju tuče izvan školskog dvorišta. Prije neki dan policija je spriječila tuču učenika dvije osnovne škole iz glavnog grada. Nekoliko građana čulo je dogovore kako bi tuča trebalo da se odigra kod perona u blizini autobuske stanice, pa su javili policiji.

Prošle sedmice osamnaestogodišnjeg učenika četvrtog razreda Srednje mašinske škole „Ivan Uskoković” pretukli su vršnjaci u podgoričkom Kraljevom parku, u srcu Podgorice.

Vršnjačko nasilje kod nas se ne smanjuje, nego podrazumijeva.

prinudena da idu i da se upisuju u obrazovne ustanove na području rožajске i beranske opštine”, rekao je Ličina.

Prevoz je problem i za pedesetak učenika iz Petnjice koji pohađaju školu u Beranama. „Petnjica je i sedamdesetih imala bolji prevoz nego što mi imamo danas. U 21. vijeku neprihvatljivo je i nezamislivo da nemamo prevoz, pa shodno tome pitamo nadležne prije svega one u državi, koji motiv mogu imati ljudi za ostanak na ovim prostorima ako im jedan od osnovnih uslova za život nije zadovoljen“, žale se žitelji Petnjice. Nekad je bilo i deset linija dnevno na relaciji Petnjica – Berane.

Neko nema prevoz - neko školu. Srednja stručna škola u Golubovcima, koja treba da ima i gimnazijska odjeljenja, gradi se i gradi. Po ugovoru iz januara 2017. morala je biti završena još na kraju marta. Još nije

Neko nema prevoz - neko školu. Srednja stručna škola u Golubovcima, koja treba da ima i gimnazijska odjeljenja, gradi se i gradi. Po ugovoru iz januara 2017. morala je biti završena do kraja marta. Još nije. Desetak dana pred lokalne izbore u aprilu, gradilište je obišao čak i Milo Đukanović, ali ni to ukazanje nije ubrzalo radove.

Iako srednju školu nemaju ni mjesta u kojima, poput Golubovaca, živi preko 16 hiljada ljudi, ambicije prosvjetnih vlasti su ozbiljne. Ovoga ljeta ministar Šehović je obnarodovao da je Crna Gora ušla u program British Councila *Škola za 21. Vijek*, uvođenjem u velikom broju obrazovnih ustanova Micro bit džepnog računara za kodiranje kojim se postižu dobri rezultati u digitalizaciji nastave. „Crna Gora je u prethodne dvije godine krenula u sveobuhvatnu reformu obrazovnog sistema koja podrazumijeva reformu svih nivoa obrazovanja”, kazao je tada Šehović. Pošto je reforma, po svemu sudeći, neprekidan proces, logično je da su njeni rezultati teško mjerljivi. Možda neko i ima te „bit džepne računare za kodiranje”, ali nekako bi se reklo da nam još fali banalnih učionica, pristojnih toaleta, nepretrpanih vrtića i sličnih osnovnih stvari.

Lijepo je gledati u budućnost, ali bi bilo zgodno da baš ne mora iz blata.

Miloš BAKIĆ

RUŠI SE ZGRADA ZETA FILMA U BUDVI

Umjesto kuće filma — hotel Casino

Na lokaciji *Zeta filma* Brano Mićunović će graditi Hotel Casino. Filmsku djelatnost, pozorište, bioskop, knjige, zamijenit će apartmani i kockarnice u centru turističke metropole. To je vrhunska simbolika kulturnog, urbanističkog i moralnog sunovrata koji je zadesio Budvu

Za početak oktobra najavljeno je rušenje zgrade *Zeta filma*, simbola nekadašnjeg kulturnog i društvenog života Budve. Dvospratna poslovna zgrada, smještena u centru grada, nadomak Starog grada, sagrađena je daleke 1965. godine po projektu **Milana Popovića**, crnogorskog arhitekta sa najvećom zbirkom stručnih nagrada za svoja autorska djela.

Nakon 53 godine ovo zdanje crvene fasade i bogatih sadržaja koji su se smjenjivali u zavisnosti od izbora vlasnika prostora, biće srušeno sa zemljom da bi na isto mjesto bila podignuta gabaritna komercijalna građevina sa 12 spratova.

Građevinske ambicije Brana Mićunovića ovdje se ne završavaju. Prije je kupio je od kompanije *Atlas invest*, Duška Kneževića, atraktivnu zgradu stare Pošte, neposredno pored *Zeta filma*. Nova nekretnina kojom je zaokružio svoje carstvo u strogom centru Budve, pored gradske luke, ima 288 kvadrata i dvorište od 172 m². Kontroverznim planom DUP-a Budva-centar na toj lokaciji predviđena je zgrada sa 8 etaža, pa se očekuje rušenje lijepo male kuće pored Starog grada

Zgrada *Zeta filma* bila je sjedište kulturnih institucija Budve. U njoj je sedamdestih godina smještena prva i jedina crnogorska filmska i distributerska kuća, prva velika bioskopska i pozorišna sala, kasnije i gradska biblioteka, uprava festivala *Grad teatar*, Radio Budva i mnoge druge društveno-političke organizacije. Nosila je i naziv Dom kulture *Gojko Krapović*, po nekadašnjem predsjedniku Opštine.

Zeta film je formiran kao jedino preduzeće za proizvodnju i promet filmskih ostvarenja u Crnoj Gori. Za *Zeta film* se vezuju počeci crnogorske kinematografije i distribucije filmova. Sjedište u Budvi sagrađeno za te potrebe posjedovalo je vrhunsku opremu, depoe za čuvanje filmske trake, montažne sobe, media room, male i velike sale za projekciju, brojne kancelarije i pomoćne prostorije.

U vrijeme kada se očekivalo da *Zeta film* postane i prva crnogorska kinoteka, banula je privatizacija, koja nije zaobišla ovu instituciju od opšteg, lokalnog i državnog značaja.

Među nekoliko zainteresovanih filmskih kuća iz regiona, stigla je i ponuda iz Italije. Međutim, budući

Mićunović gradi soliter sa 12 spratova ukupne bruto površine 15.123 kvadrata, po projektu arhitekta Đorđa Gregovića iz Petrovca. Građevinsku dozvolu investitoru, *Zeta film* Budva, za gradnju kondo hotela izdao je Pavle Radulović, samo mjesec dana nakon stupanja na funkciju ministra održivog razvoja i turizma

vlasnik *Zeta filma* unaprijed se znao. Bio je to poznati **Branislav Brano Mićunović**, koji je sa svojim rođakom, **Predragom Mićunovićem**, 2004 godine u procesu vaučerske privatizacije postao većinski vlasnik *Zeta filma*.

U svom novostečenom objektu Mićunović je ubrzo ugasio sve kulturne institucije. Pozorišnu i bioskopsku salu u koje su generacije

Budvana odlazile, pretvorio je u nadaleko poznatu, blještavu diskoteku *Trocadero*. Otvorio je kockarnicu i iselio gradsku biblioteku koja se odjednom, nakon više od vijeka svog postojanja, sa sve bogatim knjižnim fondom, našla na ulici.

Očekivano rušenje zgrade *Zeta filma*, nakon 14 godina Mićunovićevog gazdovanja logičan je slijed razmišljanja da jednom gradu ne treba nikakva kultura, da stara vrijedna djela arhitekture treba jednostavno minirati i na tom mjestu graditi stanove, kockarnice, apartmane...

Zeta film je kulturna memorija grada, ističu Budvani, primjer moderne, na liniji svih arhitektonskih rješenja tog vremena u crnogorskom graditeljstvu.

Nevjerovatno ludilo rušenja starih objekata koji predstavljaju najbolje primjere crnogorske arhitekture jednog perioda, da bi se gradili „novi i ljepši” zadesilo je i Budvu. Počev od rušenja hotela, starih primorskih kamenih kuća sa vrtovima i tropskim baštama, parkova... čime se u potpunosti zatire duh ovoga primorskog grada.

Rušenje *Zeta filma* jedan je od težih udaraca u tom smislu, iako duže od decenije ova zgrada ne služi svojoj nekadašnjoj svrsi, nego najnižim vidovima jeftine zabave i problematičnog poslovanja.

Ne pamti se da su iz Ministarstva kulture u protekloj deceniji pokušali da spriječe prenamjenu djelatnosti *Zeta filma*, koji je dio istorije crnogorskog i jugoslovenskog filma. Ko je odgovoran što je oko 20.000 stanovnika Budve, prosječno najbogatijih građana Crne Gore, pogrešnom privatizacijom ostalo bez pozorišta, bioskopa, biblioteke. Što je uništen ogroman fond filmova *Zeta filma*. Prema svjedočenju zaposlenih, odmah nakon promjene vlasništva, kamioni sa vrijednim materijalom i tehničkom opremom iz Budve odlazili su za Podgoricu...

Na lokaciji *Zeta filma* gradiće se Hotel *Casino*. Filmsku djelatnost,

Ne pamti se da su iz Ministarstva kulture u protekloj deceniji pokušali da spriječe prenamjenu djelatnosti *Zeta filma*, koji je dio istorije crnogorskog i jugoslovenskog filma

samo mjesec dana nakon stupanja na funkciju ministra održivog razvoja i turizma. Požurilo se kako bi se preduprijedile posledice uvođenja moratorijuma na gradnju stanova u užoj zoni Budve, koji je pripremala nova lokalna uprava u ovom turističkom gradu. Kondo hotel je zapravo mimikrija za apartmane namijenjene prodaji i dobar izgovor za korišćenje privilegija koje za izgradnju hotela visoke kategorije obezbjeđuje država.

kakav je njihov sistem vrijednosti pogotovo kada je u pitanju kultura i humanističke vrijednosti na kojima jedno društvo počiva.... *Zeta film* je kutija uspomena, trenutak uzleta crtanog filma (prvog crtanog filma), crnogorske škole dokumentarnog filma, Živkovih filmova.. *Zeta film* je bila najbolji distributer i jugoslovenskih filmova, poput *Amadeusa*, *Dr.Živaga* i mnogih drugih i tom svojom djelatnošću spajao je istok i zapad, sjever i jug na svjetskoj sceni“.

Ona podsjeća kako je *Zeta film* bio Dom kulture u kojem su mladi i svi stvaraooci mogli da žive i da se razvijaju, dok je bioskop bio natalitetski impuls Budve, u njegovoj prostranoj i udobnoj sali sticala su se mnoga poznanstva i sklopili mnogi brakovi.

„Nadala sam se da će novi vlasnik umjeti da prepozna kulturološki potencijal i te zgrade i te velike priče, da će privatni investitor, ako već neće društvo, umjeti to da nastavi. Da je više sreće Crna Gora bi barem dobila mecene. Vlasnik koji ima dovoljno svega, mogao je da napravi iskorak u tom smislu, morao je biti svjestan vrijednosti *Zeta filma* kao nematerijalne kulturne baštine. Nažalost nije”, kaže Jelušićeva.

Mićunovićeve građevinske ambicije ovdje se ne završavaju. Prije godinu dana kupio je od kompanije *Atlas invest*, Duška Kneževića, atraktivnu zgradu stare Pošte, koja se nalazi neposredno pored *Zeta filma*. Nova nekretnina kojom je zaokružio svoje carstvo u strogom centru Budve, pored gradske luke, ima 288 kvadrata i dvorište od 172 m².

Kontroverznim planom DUP-a Budva-centar na toj lokaciji predviđena je zgrada sa 8 etaža, pa se očekuje rušenje ove lijepe male kuće pored Starog grada.

Centar Budve dobija neko novo obličje. Njen dugo čuvani mediteranski duh nestaje u nezadrživom naletu sumnjivog kapitala, pohlepe, malograđanštine i neznanja.

Branka PLAMENAC

• **BOŽENA JELUŠIĆ:** „Sudbina *Zeta filma* je očigledan pokazatelj kakav je sistem vrijednosti tranzicionih dobitnika“

pozorište, bioskop, knjige, zamijenice apartmani i kockarnice u centru turističke metropole. To je vrhunska simbolika kulturnog, urbanističkog i moralnog sunovrata koji je zadesio Budvu.

Mićunović gradi soliter sa 12 spratova ukupne bruto površine 15.123 kvadrata, po projektu arhitekta **Dorda Gregovića** iz Petrovca.

Građevinsku dozvolu investitoru, *Zeta filma* Budva, za gradnju kondo hotela izdao je **Pavle Radulović**,

Time je ministar Radulović stavio potpis na dokument kojim se jedan od rijetkih preostalih simbola budvanskog gradskog života, kuća namijenjena filmu ruši da bi se gradili stanovi i kockarnice.

Mnogi Budvani ne kriju razočarenje zbog rušenja *Zeta filma*.

Profesorica Božena Jelušić, potpredsjednica URA za *Monitor* iznosi svoje impresije: „Sudbina *Zeta filma* je očigledan pokazatelj kakav odnos imaju tranzicioni dobitnici i

Vrijeme čuda

U stanju sistema koje je daleko od ravnoteže

Piše: Milan POPOVIĆ

Stanje sistema koje je daleko od ravnoteže, jedna je od glavnih ideja u teoriji haosa Ilje Prigožina (1917-2003), belgijskog naučnika, dobitnika Nobelove nagrade za oblast fizičke hemije 1977. Reč je o stanju u kojem prestaju da važe zakoni stare, njutnovske fizike, i počinju da važe zakoni nove, postnjutnovske fizike, kako se nova nauka Ilje Prigožina još ponekad naziva. Onima koji u ovom novom stanju nastavljaju da misle po starom, novi fenomeni sve češće ostaju neobjašnjeni, kao neka čuda. Oni drugi počinju da ih tumače i razumeju na novi način. Efekat čuda, koji smo i mi, uz pomoć poznatog romana Borislava Pekića, stavili u naslov ovog teksta, najbolje ilustruje izvanredna metafora leptira Ilje Prigožina. Prema ovoj metafori, u stanju sistema koje je daleko od ravnoteže, čak i najmanji pokret leptirovih krila u Peking, može da izazove zemljotres u Los Anđelosu.

Ako je Ilja Prigožin dokazao da su čak i fizički sistemi istorični, onda to utoliko više važi za socijalne sisteme, pa i za kapitalizam kao istorijski sistem. U teoriji svetskog sistema američkog sociologa Imanuela Volerstina, na tome se posebno insistira. Ova teorija predstavlja najrigorozniju primenu teorije haosa Ilje Prigožina u oblasti društvenih nauka. Po Imanuelu Volerstinu, istoričnost, to jest strukturna i istorijska kriza kapitalizma kao svetskog sistema, posebno jasno počinje da se manifestuje, sa početkom prvog svetskog rata, 1914. i trajeće do oko 2050. kada se može očekivati definitivni nestanak starog, kapitalističkog, i nastanak nekog novog, postkapitalističkog, od kapitalizma boljeg, ali moguće i lošijeg istorijskog sistema.

U prvoj kolumni ove serije Altervizije posvećene ideologiji, naglasili smo da je ideologija u društvenoj nauci, najčešće potcenjena. Da ona, čak i u staroj odnosno klasičnoj nemačkoj idealističkoj filozofiji, u onoj poznatoj relaciji subjekt-objekt,

ima mnogo značajnije mesto nego što joj se u nauci najčešće priznaje. U današnjoj, prigožijanskoj, postnjutnovskoj nauci o kompleksnim i dinamičkim sistemima, kako se ova još preciznije određuje, ona još više dobija na značaju. U stanju sistema koje je daleko od ravnoteže posebno. Mera i dalje ostaje drugi najznačajniji princip za rasvetljavanje ideologije, odmah posle one inter-akcije, promene i produkcije, koja predstavlja njeno prvo dijalektičko jezgro, ali je dijalektičnost, da ovde još jednom upotrebimo jezik starih, posebno onaj G. V. Hegela, u stanju sistema koje je daleko od ravnoteže, u najvećoj meri, na svom terenu.

Pored zajedničkih elemenata, između fizičkog i socijalnog sistema postoje i određene razlike. Jedna od njih je posebno važna. Kod onog prvog, naime, prisutnost i delovanje ideologije, mnogo su manje značajni, nego kod ovog drugog. Otuda kod ovog drugog i mnogo dugotrajnije i živavije produžavanje starih i potrošenih dogmi. Zbog toga vladajući odnosno dvorski naučnici, stručnjaci i analitičari u oblasti društvenih nauka, jednako u Vašingtonu kao i u Podgorici, čak ni danas, 2018. ne žele da vide i priznaju strukturnu krizu kapitalizma, koja je započela još 1914. A koja danas dobija sve brojnije i uverljivije manifestacije i dokaze. Ekonomske, političke, ideološke. Globalne i lokalne. Ko je, osim Imanuela Volerstina i njegovih sledbenika, još samo do juče, mogao da zamisli, da će već danas, pred našim očima, početi da se razvija ovako očigledna haotizacija Zapada, SAD i EU. Sa odgovarajućim ideološkim i inim čudima. A dvorski i danas odbijaju da ih vide.

Do 2050. ne treba očekivati normalizaciju nego još veću haotizaciju. Od toga, što se pre prihvati nova realnost, stanja sistema koje je daleko od ravnoteže, posebno od strane najmoćnijih i njihovih dvorskih, zavisi samo konačna cena, koja će, za prelazak u novi sistem, morati da se plati.

Predrasude jače od zakona

Kolašinka **Slađana Bulatović** prvi petomjesečni posao, nakon više od decenije, dobila je prošle godine u okviru projekta koji je lokalna NVO *Natura* realizovala u njenom gradu uz finansijsku podršku Zavoda za zapošljavanje (ZZZ). Krupne zdravstvene nevolje te četrdesetodvogodišnjakinje, zakomplikovala je jedna neuspješna operacija, pa je, godinama tražila posao. Iza nje je, sjeća se s gorčinom, težak i ponižavajući period od naknade za tuđu pomoć i njegu te materijalnog obezbjeđenja porodice. Napokon je lani dočekala posao u jednoj keramičarskoj radionici, što je trajalo pet mjeseci, a nedavno je, kroz sličan projekat ponovo angažovna.

„Čak iako ne uspijem da dobijem radno mjesto poslije ovog projekta, zadovoljna sam. Poslije mnogo godina, tokom kojih sam bila vezana za kuću, pa i zaboravila mnoge radne vještine stečene u mladosti, ovo je prilika koju izuzetno cijenim. Znam da osobe slične meni, sa smanjenim radnim sposobnostima, poslodavci nerado primaju u radni odnos. Ne nadam se da će se takav stav uskoro promijeniti“ – kaže **Slađana Bulatović**.

Visok je stepen predrasuda prilikom zapošljavanja osoba s invaliditetom (OSI), ocjenjuju i u Zavodu za zapošljavanje. To je njihovo iskustvo tokom minulih nekoliko godina od kada je donesen Pravilnik o postupku i metodologiji za finansiranje grant šema. Od tada je i ZZZ u obavezi da raspiše,

Tokom minule četiri godine kroz projekte Zavoda za zapošljavanje stalni radni angažma dobila je samo 131 osoba sa smanjenim radnim sposobnostima. Trud, propsi i mnogobrojne olakšice za poslodavce nemaju mnogo uticaja na one koji mogu da pruže šansu invalidima da rade

najmanje jednom godišnje, javni poziv za unapređivanje profesionalne rehabilitacije i zapošljavanje lica s invaliditetom.

Projekti se na teritoriji cijele Crne Gore, objašnjava načelnica Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica s invaliditetom **Enesa Rastoder**, finansiraju i realizuju preko grant šema.

„Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica s invaliditetom propisane su mjere i aktivnosti u cilju olakšavanja zapošljavanja i obezbjeđivanja njihove konkurentnosti na tržištu rada. Prije svega, misli se na mjere profesionalne rehabilitacije i

subvencije koje se nude poslodavcima koji zaposle lica s invaliditetom“ – kaže ona.

Javnim pozivom za finansiranje projekata za zapošljavanje osoba s invaliditetom propisani su uslovi koje podnosilac predloga projekata mora ispuniti. Najmanje trajanje radnog angažmana osoba s invaliditetom tokom trajanja projekta je pet mjeseci. Od prošle godine, postavljen je i dodatni uslov za podnosioc predloga projekata koji se odnosi na zapošljavanje nakon završetka projekta.

„Podnosilac predloga projekta koji planira nabavku opreme i materijala u svrhu otvaranja novih radnih mjesta u iznosu od najmanje 10.000 eura, u obavezi je da nakon završetka projekta zaposli najmanje dvije osobe u trajanju od 12 mjeseci“ – objašnjava načelnica Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica s invaliditetom.

Brojke nakon realizacije projekta nijesu fascinantne. Neznatan broj osoba sa smanjenom radnom sposobnošću je dobio priliku da zasnue stalni radni odnos. Tokom trajanja projekata zaposlene su 432 osobe s invaliditetom, na radnim mjestima nakon završetka projekata ostalo ih je svega 131. I uz činjenicu da je ograničen broj poslova koje invalidne osobe mogu obavljati, jasno je da je glavni problem nerazumijevanje i nedostatak senzibiliteta kod poslodavaca.

„Još postoji visok stepen predrasuda kod poslodavaca kada je riječ o zapošljavanju osoba s invaliditetom. Svi poslodavci koji zaposle lica s invaliditetom imaju pozitivna iskustva te zasnivaju radni odnos s ovim ljudima na duži vremenski period, odnosno na neodređeno vrijeme. ZZZ, ipak, bilježi porast broja poslodavaca koji zapošljavaju osobe s invaliditetom i pretpostavlja se da će se taj trend rasta nastaviti“ – očekuje Rastoder.

Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica s invaliditetom propisane su subvencije za poslodavce voljne

Slađana Bulatović:
„Čak iako ne
uspijem da
dobijem radno mjesto
poslije ovog projekta,
zadovoljna sam.
Poslije mnogo godina,
tokom kojih sam bila
vezana za kuću, pa
i zaboravila mnoge
radne vještine stečene
u mladosti, ovo je
prilika koju izuzetno
cijenim. Znam da
osobe slične meni sa
smanjenim radnim
sposobnostima,
poslodavci nerado
primaju u radni odnos.
Ne nadam se da će
se takav stav uskoro
promijeniti“

da radno angažuju tu osjetljivu populaciju. Između ostalog, imaju pravo na subvenciju zarade lica s invaliditetom, bespovratna sredstava za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada, učešće u finansiranju ličnih troškova asistenta u radu zaposlenog, kreditna sredstva pod povoljnim uslovima za kupovinu mašina, opreme i alata potrebnog za zapošljavanje lica s invaliditetom. Ipak, samo rijetki shvataju na pravi način koliko su važne šanse koje pružaju ljudima koje bolest ometa da budu ravnopravni na tržištu rada.

U Radiju *Mojkovac*, prošle godine, kroz projekat *Talas jednakosti*, tokom jedanaest mjeseci, za poslove tonskog snimatelja i montažera obučeno je i bilo zaposleno pet osoba s invaliditetom. Projekat je realizovan uz finansijsku podršku ZZZ, u partnerstvu s Udruženjem hendikepiranih *Srce* i javnim ustanovama iz tog grada. Sugrađane s invaliditetom za poslove u radiju obučavala su četiti predavača teorijske i praktične obuke.

„Na taj način pokazana je iskrena briga o osobama s invaliditetom. Prvi put u Mojkovcu neko se iz privatnog sektora zainteresovao za njihovo zapošljavanje. Stalni posao tonskog realizatora dobilo je jedno lice. Cilj projekta, koji je uspješno sproveden, jeste osposobljavanje za rad osoba s invaliditetom i njihova integracija u društvenu zajednicu. ZZZ je finansirao osam, a radio tri mjeseca obuke“ – kažu u toj medijskoj kući.

Naviknuti na diskriminaciju i nebrigu, u NVO *Srce* tvrde da je i jedan stalno zaposleni ogroman korak ka prevazilaženju barijera. Predsjednik organizacije **Duško Rakočević** kaže da bi primjer tog lokalnog radija trebalo da slijede mnogi poslodavci.

Direktor NVO *Natura* **Mikan Medenica** siguran je da je mnogo poslova na kojima mogu biti angažovane osobe sa smanjenom sposobnošću.

„Moramo biti svjesni da sugrađanima s ograničenim sposobnostima treba dati šansu. Ti ljudi imaju pravo na rad, dosta je poslova koje mogu kvalitetno obavljati uz pomoć ili bez asistenata. Nadam se da će ovo što radimo imati dalekosežne efekte“, očekuje Medenica.

U nevladinom sektoru pronašli su način i da dokažu da za OSI ne postoje ograničenja da se bave nekim granama poljoprivrede, kao što je pčelarstvo. Ljetos je završen trening „OSI – lideri u pčelarstvu“, a polaznici su bili iz Danilovgrada, Mojkovca, Berana i Petnjice.

Pored edukacije, svih 20 mladih pčelarki i pčelara dobilo je po 10 pčelinjih društava s košnicama, vrijednu pčelarsku opremu i potrošni materijal, a po završetku projekta pčele i pčelarska oprema postaju njihovo trajno vlasništvo. Finansijska podrška za taj projekat obezbijedena je iz evropskih pretprijetnih fondova. Korišćenje tih sredstava, naglašavaju u nekoliko udruženja, način je da se što više osoba s invaliditetom angažuje kako bi mogli zarađivati za sebe.

Dragana ŠĆEPANOVIĆ

Šteta, tuga, stid

Odluka Apelacionog suda predstavlja bruku za crnogorsko pravosuđe. Da sam ja bio član tog vijeća u ovom sporu, ja bih se stidio

Moj utisak je da su Regionalni vodovod i Štrabag u pregovorima nekako „preskočili“ pitanje rješavanje eventualnih sporova, što se dešava u praksi, posebno kada u pregovorima ne učestvuju iskusni pravnici koji ovu materiju dobro poznaju, objašnjava u razgovoru za *Monitor* profesor Časlav Pejović, član Međunarodne akademije za komparativno pravo i Međunarodne akademije za trgovačko i potrošačko pravo i jedan od troje arbitara koji su do 2013. rješavali ovaj poslovni spor. Kao posljedica toga, arbitražna klauzula koja se nalazi u ugovoru je toliko nejasna, da se ni u naznakama ne može utvrditi koju arbitražu su stranke ugovorile.

Ugovorne strane nijesu dogovorile MTK arbitražu, kao ni bilo koju drugu, jednostavno iz razloga što to pitanje nijesu ni razmatrale.

MONITOR: *Na koji način se u takvim slučajevima može utvrditi nadležnost arbitraže?*

PEJOVIĆ: Postoji pouzdan način spašavanja „blanko klauzula“ kao što je klauzula u ovom slučaju. Evropska konvencija za Međunarodnu trgovačku arbitražu iz 1961. godine utvrđuje rješenje za slučaj „blanko klauzule“. Član 4(5) propisuje: „Onda kada se strane dogovore da podnesu spor na razrješenje stalnoj instituciji za arbitražu, a da pritom nisu odredile predmetnu instituciju i ne mogu se oko nje saglasiti, tužitelj može zahtijevati određenje

jedne takve institucije u skladu sa procedurom...“.

Štrabag nije čak ni pokušao da iskoristi mogućnosti koje nudi ova Konvencija. Umjesto toga, započeo je proceduru pred MTK. To je bila velika greška, koja ga na kraju nije ništa koštala: spasio ga je Apelacioni sud Crne Gore, a na štetu Crne Gore. Aferim!

MONITOR: *Možete li nam pojasniti te tvrdnje?*

PEJOVIĆ: Apelacioni sud je na veoma čudan način protumačio Evropsku konvenciju navodeći da Regionalni vodovod „nije iskoristio mogućnost da se odredi arbitražna institucija prema članu IV stav 3 i 5 Evropske konvencije iz 1961. godine“. Ovakav stav Apelacionog suda je u suprotnosti sa arbitražnim pravom, pa i elementarnom logikom koja proizilazi iz procesnog položaja stranaka u sporu. Evropska konvencija jasno ukazuje da se radi o pravu tužitelja. Ako je tužitelj napravio propust, zašto bi se od tuženog zahtijevalo da podučava tužitelja kako i gdje da ga tuži? Pa nije tuženi advokat tužitelja, već stranka na suprotnoj strani u sporu, koja ima pravo da se u svoju korist poziva na procesne greške tužitelja. Apelacioni

sud je na situaciju kada stranke nijesu odredile institucionalni arbitražu primijenio stav 3 koji se odnosi na slučaj kada hoc arbitražni sporazum nije precizirao organizaciju arbitraže, dakle sasvim drugačiju situaciju koja nema nikakvu vezu s ovim sporom. Kad sam pročitao ovakvo nakaradno tumačenje, sjetio sam se Mladena Delića i onog čuvenog: „Je li ovo moguće!“ Apelacioni sud je okrenuo naglavačke i Evropsku konvenciju i procesna pravila, praveći usput elementarne greške u tumačenju prava. Gospodo sudije, zašto ste ovako sudili? Koja je to muka bila?

MONITOR: Presuda Apelacionog suda navodi da su slijedili trendove „liberalnog tumačenja“ odredbi ugovora...

PEJOVIĆ: Ne postoji nikakva liberalizacija kada se radi o „blanko klauzulama“. Istina, postoji tendencija liberalnog tumačenja tzv. „patoloških klauzula“, ali se ne radi o evropskoj ili svjetskoj tendenciji, kako se navodi u odluci Apelacionog suda. Ovakvo liberalno tumačenje ima granice i sudovi nijedne države ne spašavaju „patološke klauzule“ onda kada namjera stranaka nije dovoljno jasna. Kad je riječ o blanko klauzulama, takva „liberalizacija“ ne postoji. Niđe u svijetu. Ako već postoji takva liberalizacija, Apelacioni sud je trebao navesti barem jedan slučaj takve presude. Zašto nije? Zato što ne postoji.

Kao arbitar u ovom sporu ja sam pažljivo pročešljao sve odluke koje je donijela MTK arbitraža, prošao kroz stotine arbitražnih odluka i nijesam našao niti jednu takvu. Nikad se nije desilo da arbitražni sporazum koji ne sadrži nikakvu referencu na MTK ili na pravila MTK, a upućuje na UNCITRAL pravila, bude tumačen kao da se njime predviđa nadležnost MTK arbitraže.

Apelacioni sud je pribjegao konstrukciji da je „cilj našeg pravnog sistema usaglašavanje sa evropskim pravnim standardima i prilagođavanje savremenim tendencijama u oblasti prava“. Pri tome, Apelacioni sud je posegao za tumačenjima koja ne postoje ni u MTK, izuzev ove

GORAN JEVRIĆ, DIREKTOR REGIONALNOG VODOVODA

Hoće pregovore ako odustanemo od žalbe

- Nakon treće odluke Apelacionog suda, Štrabag AG je na nezakonit način, preko javnog izvršitelja, pokrenuo proceduru blokade žiro-računa Regionalnog vodovoda 6. juna 2018. dakle u jeku turističke sezone. Nakon reagovanja advokatske kancelarije Regionalnog vodovoda, ta odluka je oborena. Štrabag AG je nakon toga ponovo pokušavao blokirati naše preduzeće, uz značajne povrede pravnih procedura. Do blokade računa je došlo 14. avgusta – kaže u razgovoru za CIN-CG izvršni direktor Regionalnog vodovoda Goran Jevrić.

Do 17. septembra, prema njegovim riječima, Štrabag AG je prinudnom naplatom blokadom žiro-računa naplatio 1.250.380,30 eura. Zbivanja u ovom sporu Jevrić ocjenjuje „atakom na najveće državne interese i to od kompanije koja nije uspjela, a po mnogima iz tog vremena nije ni htjela, da završi posao koji je ugovorila, a koju sada treba nagraditi višemilionskim bonusima“.

- Ističem da je nakon donošenja odluke Apelacionog suda Crne Gore, sa predstavnicima kompanije Štrabag AG, početkom juna, na poziv ministra održivog razvoja i turizma **Pavla Radulovića** održan sastanak u cilju razrješenja ovog poslovnog nesporazuma.

Komunikacija i dalje traje, iako su predstavnici Štrabag AG insistirali da je početak pregovora uslovljen prekidom svih aktivnosti ovog državnog preduzeća na daljem preispitivanju odluka sudskih instanci! To se može tumačiti kao pokušaj prinude da Regionalni vodovod odustane od svojih zakonom zagarantovanih prava – kaže Jevrić.

CIN-CG: Da li je na bilo kom nivou – od preduzeća do Vlade ili tužilaštva – postavljano pitanje eventualne odgovornosti i ko bi mogao biti kriv za pretrpljeni gubitak?

JEVRIĆ: Regionalni vodovod, a posebno menadžment od juna 2013. je učinio sve u duhu sa zakonom Crne Gore i međunarodnim konvencijama na planu zaštite poslovnih interesa kompanije, integriteta Regionalnog vodovoda i države. Kako je i zašto Apelacioni sud ukinuo i preinačio odluke Privrednog suda i kako je moguće da naše dvije tako važne sudske institucije imaju dijametralne stavove o istoj pravnoj stvari, to je pitanje za nadležne sudske institucije pred kojima se i dalje vode postupci, ali i za Privredni i Apelacioni sud.

Bez obzira što kompletna situacija najviše utiče na Regionalni vodovod, držao bih se principa da svako radi svoj posao.

This project was financed, in part, through a U.S. voluntary grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

Ovaj projekat je dijelom finansiran izvoljnim sredstvima SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji se nalaze iznad nisu stav autora i ne odražavaju nužno stav "State departments" Vlade SAD.

jedne naopake odluke, niti u bilo kojoj evropskoj državi. Na ovaj način, Apelacioni sud je zasnovao odluku na nečem što nigdje ne postoji, tvrdeći da su to „savremene tendencije“, umjesto da odluku zasnuje na propisima svoje zemlje.

MONITOR: Da li bi ovakva arbitražna odluka bila priznata u drugim državama?

PEJOVIĆ: Ekspertska grupa iz Zagreba na čelu sa Mihajlom Dikom, profesorom Pravnog fakulteta iz Zagreba, koji je vodeće ime na prostorima bivše Jugoslavije u materiji arbitražnog prava, navela je u svom ekspertskom mišljenju da ovakva arbitražna odluka ne bi

mogla biti priznata nigdje u svijetu. Napravio bih malu rezervu. Vjerujem da bi postojala šansa za priznanjem u zemljama kao što su Myanmar, ili Kambodža, gdje je postojao ozbiljan problem s kvalitetom pravnog obrazovanja i nezavisnošću sudija (jedan sudija iz Myanmara, koji je bio moj student mi je jednom kazao da se dešavalo da mu vojne vlasti naredе kakvu odluku da donese). Postojao je i ozbiljan problem korupcije. No, i u tim zemljama su napravljeni značajni pomaci u kvalitetu sudstva, tako da bi i tamo bilo teško priznati ovakvu arbitražnu odluku.

MONITOR: Koje su posljedice odluke Apelacionog suda?

PEJOVIĆ: Greške sadržane u odluci Apelacionog suda su takve prirode da se ne mogu pravdati pozivanjem na slobodno sudijsko uvjerenje. Pa i seljak iz moje Pive, koji Pravnog fakulteta ni vidio nije, bi kazao, „E, ovo ne more tako“. Možda najjasnija u ovoj odluci je namjera da se „pronađu“ argumenti kako bi se priznala arbitražna odluka protiv Regionalnog vodovoda. Apelacioni sud se potrudio da podrži svaki stav Štrabaga, ponašajući se kao da se ne radi o crnogorskom sudu, već o advokatu Štrabaga. To je utisak kad se pročita odluka. Ona je skandalozna i predstavlja bruku za crnogorsko pravosuđe, pokazujući da metafora „trule daske“ nije bez osnova. Sem toga, a ovo govorim kao Crnogorac a ne kao pravnik, ovom odlukom nanijeta je velika šteta ne samo Regionalnom vodovodu, već i državi Crnoj Gori. A ozbiljno je narušen i ugled crnogorskog pravosuđa. Da sam ja bio član vijeća Apelacionog suda u ovom sporu, ja bih se stidio. Zbog njenih posljedica, važno je da se utvrdi kako je bilo moguće da se ovakva odluka donese, kako se više nikad nešto slično ne bi desilo

RIJEČ STRUČNJAKA

Učešće u arbitraži nije njeno priznanje

„Ništa ne govori da su bilo Štrabag bilo Regionalni vodovod, a još manje i Štrabag i Regionalni vodovod htjeli arbitražu MTK iz Pariza“, navedeno je u studiji zagrebačkih profesora Dike, Sikirića i Babića: „Na osnovu utvrđenih činjenica, može se samo spekulirati o tome koju bi instituciju konkretno izabrali da su o tome pregovarali“.

Isti autori, u analizi iz 2015. godine (Studija: Priznanje i izvršenje inostrane arbitražne presude) razmatraju argument Apelacionog suda da je RVCP prihvatio arbitražu MTK time što je odredio svog arbitra i učestvovao u cijelom postupku.

U presudi Apelacionog suda stoji kako je Regionalni vodovod „mogao nakon imenovanja arbitra od druge strane (Štrabaga), da ne odgovori imenovanjem svog arbitra, što bi imalo za posljedicu da ne dođe do obrazovanja arbitražnog vijeća“. Sud dalje zaključuje, navodi se u zagrebačkoj Studiji, da je „obrazovanje arbitražnog vijeća zavisilo od volje Regionalnog vodovoda, a što je prvostepeni sud propustio da cijeni...“.

Autori Studije navode kako „arbitražna pravila MTK koja su bila mjerodavna u predmetnoj arbitraži propisuju sljedeće: Ako spor treba da riješe tri arbitra, svaka stranka će u tužbi, odnosno u odgovoru na tužbu, imenovati jednoga arbitra na potvrdu. Ako stranka ne imenuje arbitra, odredit će ga Sudište“. Iz navedene odredbe slijedi, zaključuju konsultovani eksperti, „da propust stranke da imenuje člana arbitražnoga vijeća ne sprječava provođenje arbitražnog postupka... U protivnom bi vođenje arbitraže potpuno ovisilo o volji tuženika koji bi uvijek imao priliku onemogućiti provođenje postupka tako da jednostavno ne imenuje arbitra“.

Oni objašnjavaju kako je prigovor na početku postupka (nenadležnost, pravila...) dovoljan da bi se strana u sporu na njega mogla pozvati i nakon donošenja odluke.

CIN **Vijesti**
This project was financed, in part, through a grant from the Ministry of Justice, Republic of Croatia, and coordinated by the Department of State.
Ovaj projekat je dijelom finansiran Arhivom SAD u Podgorici, Mitjenja, minist. odbrane ili preporuka koji su ovđe izneseni su stvar autori i ne odražavaju mišljenje ovog Vlade SAD.

Zoran RADULOVIĆ

HETA ASSET RESOLUTION

REAL ESTATE MONTENEGRO

STANOVI NA EKSKLUZIVNOJ LOKACIJI U BEČIĆIMA

NOVOIZGRAĐENI STANOVI NA SVETOM STEFANU

NOVOIZGRAĐENI STANOVI
U BUDVI, BEČIĆI

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me
www.aaaplatform.com

HIT NEDJELJE

„Konačno, da ne budem lažno skroman, trideset godina ja na javnoj sceni ne pratim, nego prtim stazu emancipacije Crnogoraca.”

Darko Šuković

Vladimir Kecmanović

Pisac, dobitnik ovogodišnje Andrićeve nagrade:

„Oni koji vladaju savremenim svetom dosta vešto tu ljudsku potrebu za ratovanjem kanališu na način koji najbolje služi njihovim interesima - izazivaju ratove tamo gde im odgovara i kontrolišu ih. Po nekima je treći svetski rat odavno počeo, samo što zbog atomskog oružja nijedna strana (još) nije dovoljno luda da uđe u direktan sukob. Zato se sukobi vode na trećim mestima, preko leđa nekih trećih ljudi”.

Jelena Lužina

Teatrologinja, spisateljica i prevoditeljica:

„Odrasla sam u Istri gdje sam se na vlastitoj koži uvjerila da zajednički život dvaju identiteta ili naroda nije problem već prednost. U Makedoniji malo tko govori jezik drugoga. Kultura suživota – u Istri se to zove convivenza – mora se graditi strpljivo. Ne političkom odlukom već osobnom slobodnom voljom. Za to treba vremena. I mira”.

(portalnovosti.com)

(Večernje novosti)

Chloé Esposito

Britanska književnica:

„Mislim da mi zapravo postaje sve teže i teže napisati novi roman. Trenutačno sam na polovici treće knjige „Opasna za život” i još se više mučim. Sjećam se kako sam svoj prvijenac, „Ludu”, pisala zabavljajući se. No, nakon uspjeha, priče koje su slijedile postale su pravo mučenje. I to me iznenadilo. Zar ne bi svaki put trebalo biti sve lakše?”

(Večernji list)

Alen Delon

Kaže da je izabrao glumu za profesiju zahvaljujući ženama:

„One su me navele da se bavim glumom. Žene su mi to pružile, sve su mi dale i zaljubljuvale se u mene. Kad sam bio mlad, samo sam želeo da u očima žene vidim da sam ja najlepši, najveći, najsnažniji i tako sam postao glumac”.

(Beta)

José Luis Bermúdez

Kolumbijski filozof:

„Nisam siguran da religija opravdano može biti temelj svjetonazora. Naše viđenje svijeta mora se temeljiti na stvarnosti i na činjenicama. A to je ono čime se bavi znanost, a ne religija. Ako nastojite razviti svjetonazor koji je utemeljen u znanosti, to ne znači da je znanost alternativa religiji ili da je nalik na religiju. To je jednostavno stvar zdravog razuma – ako želite inteligentno djelovati i ponašati se u svijetu, mudro je pokušati ga što bolje shvatiti, a to nastoji učiniti znanost”.

(Index)

David Mitchell

Engleski pisac:

„Jeste li vi tip osobe koja može zamisliti da je rođena kao netko drugi? Možete li zamisliti da ste rođeni u Siriji i da vas vlasti gađaju otrovnim plinom, a onda tvrde da zapravo to vi radite? Ili, zamisliti da ste rođeni u Eritreji? Možete li zamisliti tu, drugu osobu ili ne? Mislim da je to jedna od najfundamentalnijih podjela među ljudima, možete li ili ne možete zamisliti da ste netko drugi. Ako je literatura dobra u nečemu, ako treba uopće biti dobra u nečemu, onda je to u tome da zamislite da ste netko drugi. Ako moja literatura pomaže pri tome, zadovoljan sam.”

(Jutarnji list)

Ivica Đikić

Pisac, scenarist, novinar:

„Istinska samokritičnost i sumnja u vlastite postupke i odluke općenito je rijetka pojava, i prilično je jasno zašto je tako, ali sam ostao pomalo iznenađen kad sam shvatio u kojoj su mjeri politički neiskorištene manipulativne mogućnosti samokritike, jer u svijetu mimo politike, u svakodnevnom životu, ipak, ima dosta manipulacije samokritičnošću. Valjda političari vjeruju da je samokritika isključivo pokazivanje slabosti, a narod ne voli slabe, nego samouvjerene i čvrste”.

(Novi list)

Milisav Savić

Književnik:

Danas, sa jedne strane postoji sloboda. Ti neki tekst ako neće da ga objavi jedan medij, hoće drugi, ako neće nijedan, možeš ga objaviti na društvenoj mreži ili okačiti na banderu. To je veliki pomak. Onda si i zbog bandere mogao u zatvor. Ali to što niko neće čitati taj tekst na banderi, a nisam siguran ni u medijima, e to je uticaj kapitala koji se ostvaruje i kroz centre moći koji su pisca i kritičku reč uopšte sabili u čošak a preplavili prostor drugim frik vestima”.

(Blic)

Vladimir Đurić

Doktor medicine iz Beograda, specijalizant psihijatrije i edukant psihoterapije:

„Pre no što sebi zalepите dijagnozu depresivnosti... anksioznosti... panike... ili 'da ste skroz poludeli'... Postavite sebi jedno veoma jednostavno pitanje... Kada ste poslednji put bili na odmoru i koliko dana je taj odmor trajao? Ukoliko je odgovor... 'ne pamtim... ili... pre sto godina... ili čak samo prošlog leta... šta očekujete? Pre no što počnete da se samopsihijatrizujete... Napravite mali test... Otputujte negde... U skladu sa mogućnostima... Na more... ili u zavičaj... U inostranstvo ili na Srebrno jezero... Kod kuma na vikendicu... ili na last minute letovanje na 12 mesečnih rata... Pa potom budite psihijatar...”

(Slobodna Bosna)

LUKA MODRIĆ

Osvajač nagrade za najboljeg fudbalera po izboru FIFA:

„Naporno treniram kako bih mogao osvajati naslove s Real Madridom. Premda imam 33 godine čini se da svake godine postajem bolji. Osjećam se jako dobro. Bolje nego sam očekivao. Očekujem kako ću na ovoj razini nastaviti igrati još dvije ili tri godine te nastaviti osvajati trofeje s Real Madridom i reprezentacijom”.

(Sportske novosti)

DARKO PERIĆ

Zvijezda jedne od najgledanijih Netflixovih serija La Casa de Papel (Money Heist):

„Zbog devedesetih i svega toga na zapadu imaju malo negativnu sliku o ljudima s ovih prostora. Međutim, više je to slučaj kao s Amerikancima kad vas pitaju odakle ste - vi kažete iz Srbije, a oni vam odgovore 'Aaa, so you speak Russian?'. Tako je i u Španiji. Ja uglavnom glumim ruske mafijaše, a ponajviše zbog mog izgleda misle da smo bad boys. Pravo da vam kažem ima tu neke istine, ima nas svakakvih. U poslednje vreme nas dosta znaju i po sportu, a naše košarkaše odlično poznaju”.

(B92)

NIHAD KREŠEVLJAKOVIĆ

Direktor Internacionalnog teatarskog festivala MESS:

„Izbjeglički egzodus pred sve nas je postavio jedno važno etičko pitanje, a tiče se našeg odnosa prema tim ljudima. Rasprave o tome vode se i kod nas. Primjetan je strah od različitosti, strah od navodnog ataka na identitete, a u čijoj pozadini je ksenofobija. Generalno, stanje u svijetu je vrlo dramatično, a na scenu stupaju ljudi koji se najbolje snalaze u krizama i koji lako manipuliraju izgubljenim masama. Vjerujemo kako umjetnička zajednica ima obavezu pozivati na otvorenost i to ne samo granica, već i uma. Da nije bilo te otvorenosti immanentne čovjeku, još uvijek bismo sjedili oko vatre i udarali kamen od kamen”.

(Klix.ba)

KRALJICA

Plaćanja na rate

BEZ KAMATE SVUDA U SVIJETU!

**HIPOTEKARNA
BANKA**
Vama posvećena

UKUPNI TROŠKOVI ZA KORIŠĆENJE KARTICE:
mjesečna naknada 0,50 €

NAKNADA ZA KUPOVINU NA RATE:

- ✓ Na 6 mjesečnih rata za iznose **do 300 €**
Naknada za transakcije do 300 € je 2,00 € fiksno po rati
- ✓ Na 12 mjesečnih rata za iznose **preko 300 €**
Naknada za transakcije veće od 300 € je 3,00 € fiksno po rati

 19905 www.hb.co.me

Samo da ne bude gore

Reforma će biti u skupštinskoj proceduri u septembru, najavili su vladajući prije ljetnjeg raspusta. Ali do zaključenja ovog teksta zvanični paket novih zakona nije pušten u proces savjetovanja s javnošću. Obrisi reforme objavljeni su u medijskim nastupima ministra penzionog sistema Marka Pavića. Detalje je iznosio sindikatima i udruženjima penzionera, ali šta će se tačno naći pred poslanicima i kada – to niko pouzdano ne zna.

U Hrvatskoj se intenzivno raspravlja o reformi penzionog sistema. Izmjene koje se naziru koncentrišu se na održivost teško bolesnog sistema – ali niko se ne nada njegovom izlječenju

Ono što jeste uočljivo je to da su građani već pomalo umorni od medijskih analiza i nagađanja, te da se fokus s borbe za „penzije za dostojanstven život“ premjestio na „samo da ne bude gore“.

Da bi se razumjeli strahovi budućih penzionera, trebalo bi pogledati kako žive sadašnji. Državno penziono osiguranje isplaćuje trenutno 1.233.430 penzija, dok je odnos broja penzionera i zaposlenih opasnih 1:1,27. Svake godine nedostaje 2,26 milijardi eura za pokrivanje penzija, a koje se namiču iz državne kase.

Prosječna penzija u Hrvatskoj iznosi oko 345 eura. Samcu koji živi u iznajmljenom stanu u Zagrebu to nije dovoljno za trošak zakupa i režija. Odjeća, kultura, a sve češće i hrana te lijekovi, spuštaju se na dno liste prioriteta. Valja znati da je 53 odsto hrvatskih

penzionera potonulo ispod granice siromaštva, pa su glad i život u nezagrijanim stanovima hrvatska svakodnevnica.

Napajanje takozvanih povlašćenih penzija iz mase za radničke penzije posebna je nepravda pričinjena penzionerima – koju političari ne žele ni da adresiraju, a kamoli da rješavaju. Na nesrazmjernost prava koje imaju pojedine društvene grupe upozorila je i Evropska komisija, dok se samo povremeno čuje da su penzije

zarađene radom – penzije, a sve ostalo je nešto drugo i trebalo bi ga finansirati iz drugih izvora.

U tim penzijama po posebnim propisima je i onih 71.366 braniteljskih, s prosjekom od 746 eura, ali i 662 penzije bivših poslanika, ustavnih sudija i ministara koje su dosegle prosjek od 1.275 eura. Ipak, od svih povlašćenih penzija najčešće se javno napadaju penzije preživjelih partizana (čiji se prosječni radni staž ne razlikuje od radnog staža prosječnog penzionera) i njihovih udovica. Takvih penzija je 12.312 i iznose u prosjeku 366 eura.

Uz zadržavanje starih nepravdi, penzijska budućnost donosi i neke nove. Produžavanjem radnog vijeka i odlaskom u penziju sa 67 godina – što je promjena koja se podstiče na nivou EU – hrvatski penzioner gubi zbog toga što živi tri godine kraće od prosjeka Unije, a pokazatelji govore da se taj život dodatno skraćuje.

Šta će konkretno penziona reforma da donese npr. kasirki nekog hrvatskog lanca prodavnica, to za sada niko pouzdano ne zna. Vjerovatno će da radi duže, ako joj to zdravlje bude dozvoljavalo, za penziju koja neće prelaziti visinu penzija njenih ranije penzionisanih koleginica. Ako bude zdrava i vitalna, vjerovatno će u penziji morati dodatno da radi kao spremačica ili u rastućoj grani sive ekonomije – njezi teško bolesnih. Naime, u Hrvatskoj je samo nekim kategorijama penzionera dozvoljen rad, uz istovremeno zadržavanje penzije.

Sada ministar najavljuje da će omogućiti svim penzionerima učešće na tržištu rada i zadržavanje penzije, ako budu radili pola radnog vremena. Time bi trebalo da se ublaži i sve veća nestašica radne snage u državi koja trpi težak demografski gubitak zbog iseljavanja mladih. Starci će, čuje se u raspravama, raditi za starce. Sindikati se protive takvom rješenju, jer penzionere smatraju nelojalnom konkurencijom. Poslodavci, kao i udruženja penzionera, pozdravljaju takvu odluku i kažu da je tržište rada spremno da prihvati penzionere.

Oni pak nostalgично spominju neka druga vremena u kojima su njihovi roditelji mogli da žive od penzije – ne raskošno, ali uz plaćene račune i pun frižider. „Nisam radila 40 godina da bih sada u starosti prodavala sladoled ili okretala bolesnike starije tek koju godinu od mene“, komentar je koji opisuje kakva su očekivanja od penzije i surove stvarnosti. Ali i razočarenja državom koju su izgradili, a koja na njih danas gleda kao na teret.

Dw.de

Zora pod velom zaborava

Ni nakon deceniju i po od izgradnje fabrike mlijeka *Zora* u Beranama, sasvim je izvjesno, niko neće snositi odgovornost za ovu u novijem periodu najveću promašenu investiciju u gradu na Limu, pa i šire. Investiciju na koju je pao i zaborav iako je riječ o deset miliona eura koje je donirao Luksemburg.

Fabrika ne radi. Premda se sadašnji vlasnici znaju pohvaliti kako proizvode sir i kajmak, nikakav proizvod pod robnom markom *Zora* nije moguće naći u vitrinama crnogorskih marketa. Ili možda sve ide u izvoz.

Danas se više niko ni ne sjeća projekta *Mednem*. Veo zaborava odavno prekiriva ovaj međunarodni projekat čiji su milionski iznosi završili u privatnim džepovima, a Crna Gora nakon svega nema svoju fabriku dugotrajnog mlijeka „jer to nije rentabilno“.

Zaboravljeno je i to da su mljekaru *Zora* donirale članice Evropske unije i da je trebalo da pospješi zapošljavanje crnogorskih građana koji su u to vrijeme deportovani iz Luksemburga.

Kada je građena, trebalo je prikazati što više muznih grla. Tako se fingiranim popisom došlo do brojke od jedanest hiljada, dok su precizne računice govorile da ni tada ni danas na području beranske opštine nije bilo više od dvije do tri hiljade krava.

Lažni parametri bili su presudni i bitno su uticali na to da luksemburška vlada razvije projekat *Mednem* – razvoj mljekarstva na sjeveroistoku Crne Gore.

Velika pljačka strane donacije namijenjene za izgradnju fabrike mlijeka u Beranama nikada nije do kraja rasvijetljena, a za malverzacije i zloupotrebe odgovarao je i osuđen samo jedan strani državljanin, dok je njegova crnogorska logistika ostala do danas nerazotkrivena

Okosnicu projekta činila je mljekara *Zora*, s ukupnim dnevnim kapacitetom od skoro pedeset hiljada litara mlijeka, ili sedam-osam hiljada litara na sat. Mljekara je imala i više otkupnih centara raspoređenih po sjeveroistoku države, za koje se danas ne zna kako i gdje su završili. Ti otkupni centri građeni su po najsavremenijim evropskim standardima i sigurno je da su vrijedili mnogo.

Projektovana nerealno, jedina fabrika dugotrajnog mlijeka u državi, radila je s minimalnim kapacitetima, a već početkom 2010. godine proizvodnja je zbog velikih gubitaka i dugova seljacima, kao i stalnih kvarova na staroj i komplikovanoj UHT liniji, morala stati.

Pokušaj prve privatizacije nije uspio, da bi u jesen 2012. bila prodana za dvjesto pedeset hiljada eura preduzeću *Šimšić Lazine*. Vlada je, naime, za toliko prodala svoj paket akcija od 99,5 procenata koji su joj luksemburški donatori prenijeli u vlasništvo. Vlada je tada preuzela i obavezu vraćanja dugova fabrike od preko osamsto pedeset hiljada eura, što je i učinila.

Velika pljačka ove strane donacije namijenjene za izgradnju fabrike

mlijeka u Beranama nikada nije do kraja rasvijetljena, a za malverzacije i zloupotrebe odgovarao je i osuđen samo jedan strani državljanin, dok je njegova crnogorska logistika ostala do danas nerazotkrivena.

Objašnjenje da je za sve kriv stranac, odgovarala je i crnogorskim vlastima, kako se ova tema ne bi otvarala i ne bi postavljalo pitanje ko je pokrao donatorske milione.

Milionska donacija konstantno je pljačkana i topila se naočigled javnosti koja je upozoravala da stvari od samog početka nijesu bile na svom mjestu.

Monitor je svojevremeno pisao i o

Projektovana nerealno, jedina fabrika dugotrajnog mlijeka u državi, radila je s minimalnim kapacitetima, a već početkom 2010. godine proizvodnja je zbog velikih gubitaka i dugova seljacima, kao i stalnih kvarova na staroj opremi, morala stati

tome kako je uz velike malverzacije nabavljena polovna oprema za ovu fabriku, da bi bila prikazivana kao nova.

Prvi je o tome javno progovorio inženjer **Dragan Miljković**, jedan od domaćih stručnjaka zaposlenih u mljekari nakon učestalih kvarova i zastoja. Miljković je jedan od prvih zviždača u Crnoj Gori.

On je na vrijeme upozorio da su mašine koje su kupljene za ovu fabriku stare i do trideset godina, zbog čega se našao na udaru tadašnjeg posloводства. Tvrdio je kako su neki dijelovi opreme, kada su stigli, bili čak potpuno neupotrebljivi i da su morali biti vraćeni, i ustvrdio da je izbor mašina bio velika greška. On je rekao da mu nije poznato da još neka mljekara ili fabrika sokova u regionu radi s austrijskim 'kombi-blokom', te da odavno svi koriste mašine marke 'tetra-pak' za koje ima i rezervnih dijelova, a i mnogo su jeftinije.

Miljković je još rekao da je, kad je već „učinjena rabota“, trebalo odmah osposobiti domaće stručnjake, kako se ne bi dešavalo ono što je kasnije postala praksa, da se za najmanji kvar

Zaboravljeno je i to da su mljekaru Zora donirale članice Evropske unije i da je trebalo da pospješi zapošljavanje crnogorskih građana koji su u to vrijeme deportovani iz Luksemburga

dovode majstori iz Austrije.

Hrabri zviždač iznio je u javnost još mnogo drugih informacija o nabavci i montiranju opreme, opasnim kvarovima, kao onom o isparavanju vodonik-peroksida i ugrožavanju zdravlja radnika.

On je još tada, kada je to bilo vrlo opasno, čitav posao oko izgradnje fabrike nazvao kriminalom i dodao da će sve to jednog dana morati da se razotkrije.

Ubrzo su od posloводства na čelu sa vođom projekta *Mednem* Škotlandanom **Tomom Hodžom** koji je kasnije završio u zatvoru, uslijedili

ravanšizam i pritisci. Miljković sve to nije želio da trpi.

Najprije je napustio fabriku i jedno vrijeme se bavio privatnim poslovima. Onda mu se učinilo da bi poslije svega bilo rizično ostati u Beranama. Napustio je grad i državu, i sada je negdje u Srbiji.

Crnogorske vlasti su u to vrijeme u nekoliko izbornih ciklusa prisvajale projekat *Mednem*, dok bi danas tu epizodu najradije zaboravili.

Odmah pored *Zore* koja ne radi, ovih dana niče velelepni hipermarket gdje je za posao najamnika konkurisalo hiljadu Beranaca.

Tako će na mjestu gdje je nekada bila stara dobra beranska mljekara a zatim nova i neuspješna Zora, gdje je nekada bila najveća hladnjača na sjeveru Crne Gore i čitav lanac proizvodnih pogona bivšeg beranskog poljoprivrednog giganta *Agropolimlje*, zablistati svjetla tržnog centra.

Na tom mjestu sve će moći da se nađe. I brazilsko meso i pljevaljski sir. Samo neće moći ono što je trebalo. Crnogorsko dugotrajno mlijeko.

Tufik SOFTIĆ

Ko još mari za građane

Osnovni sud u Podgorici je krajem prošle godine presudio da je Glavni grad dužan da otkloni brojne nedostatke na zgradi 370A u Zagoriču. Iako je presuda postala pravosnažna početkom maja ove godine, a izvršna 1. jula, stanari još u memli i vlazi svojih stanova čekaju majstore

ko 100 porodica u stambenoj zgradi 370A u Piperskoj ulici, u podgoričkom naselju Zagorič, i pored izvršnog sudskog rješenja kojim je naloženo da im Glavni grad otkloni nedostatke na zgradi – zamijeni krov i izvrši fasaderske radove, mjesecima čekaju na sprovođenje odluke suda. Strahuju da će, usljed opstrukcije Glavnog grada, radovi biti odloženi te da će čekati proljeće u vlazi i memli svojih stanova.

Problemi stanara zgrade koja je izgrađena na mjestu nekadašnje stočne pijace u Zagoriču, pa je zbog toga taj kompleks zgrada nazvan *Tri junice*, počinju od samog useljenja 2002. godine. Glavni grad je radio zgradu za potrebe zaposlenih u Opštini, kojima je prodavao stanove pod povoljnim uslovima. Zgrada čiji je investitor bio Glavni grad, za vrijeme mandata **Miomira Mugoše**, a suinvestitor – izvođač radova je bila *Cijevna komerc*, vlasnik **Danilo Petrović**, zbog brojnih propusta i odstupanja od glavnog projekta, nikada nije prošla tehnički prijem, niti dobila upotrebnu dozvolu. Stanari i danas dobijaju račune za vodu i struju na kojima piše da su nelegalni potrošači.

Da je zgrada izgrađena sa nedostacima i mimo glavnog projekta znalo se odmah. Po običaju tadašnje gradnje nikao je dodatni sprat, a izostala je ugradnja lifta.

Prilikom tehničkog pregleda u novembru 2002. utvrđeni su brojni nedostaci. Između ostalog, za krovni pokrivač je projektom bio predviđen crijep tipa *Mediterran*, a krov je izrađen bitumenskom šindrom *Tegola canadese*. Ni fasaderski radovi nijesu izvedeni propisno i kvalitetno, te su zbog toga na fasadi zgrade evidentna oštećenja. Zbog ovog fušeraja stanari na višim spratovima su se vrlo brzo suočili sa prokišnjavanjem i vlagom u svojim stanovima, dok oni na prizemlju, zato što uglavnom nema odvoda za atmosferse vode, za vrijeme obilnih kiša gledaju kako nivo vode prijeti da im prelije preko prozora u stanove.

Zbog svega toga stanari su tužili Glavni grad. I dobili. Osnovni sud u Podgorici, sudija **Simo Rašović** je u decembru prošle godine donio pravosnažnu i izvršnu presudu po kojoj je Glavni grad obavezan da „trajno i kvalitetno otkloni nedostatke na zajedničkim djelovima Stambene zgrade 370A”. Precizirano je da se treba zamijeniti krovni pokrivač i staviti crijep, kako je i bilo predviđeno glavnim projektom, te da se izvrše fasaderski radovi. Sve to najkasnije u roku od 30 dana od pravosnažnosti presude, pod prijetnjom prinudnog izvršenja. Presuda je postala pravosnažna početkom maja ove godine, a izvršna 1. jula. No, i pored toga, dugo očekivanih radova na zgradi još

• U STRAHU OD KIŠE:
Zgrada 370A

nema.

„Glavni grad nakon izvršnosti presude nije postupilo po sudskoj odluci. I pored opomena upućenih od strane Stambene zgrade, dakle ne poštujući sudske instance i nastavljajući da pričinjava štetu stanarima”, kaže za **Monitor** **Rajo Vukčević**, upravnik ulaza III i IV pomenute zgrade.

Kada je postalo jasno da Glavni grad ne žuri da ispoštuje sudsku odluku, pokrenut je izvršni postupak kod javnog izvršitelja. Početkom avgusta izvršitelj je naložio Glavnom gradu da u roku od osam dana od dana prijema rješenja položi 340.000 eura koje su potrebne za izvršenje radova, shodno ponudi datoj od strane firme, koja je verifikovana od strane vještaka građevniške struke, te ukoliko se tako ne postupi odrediće

Problemi stanara počinju od samog useljenja 2002. Glavni grad je radio zgradu za potrebe zaposlenih u Opštini, kojima je prodavao stanove pod povoljnim uslovima. Zgrada čiji je izvođač bila *Cijevna komerc*, vlasnika Danila Petrovića, zbog brojnih propusta i odstupanja od glavnog projekta, nikada nije prošla tehnički prijem, niti dobila upotrebnu dozvolu

se prinudna naplata.

Presudom je utvrđeno da nakon što Glavni grad uplati pare, stanari na račun tog novca angažuju firmu koja će otkloniti nedostatke.

Vukčević ističe da je prinudna naplata 340.000 eura izvršena, te da su te pare uplaćene na račun javnog izvršitelja, ali da on ni do danas, taj novac nije uplatio firmi koja je ovlašćena da izvrši radove, te da stanari trpe štetu zbog takvog nepostupanja.

„Postupajući javni izvršitelj je bio u obavezi da odmah nakon izvršene prinudne naplate i prenosa novca od Glavnog grada na svoj račun, po već datim instrukcijama, prenese isti odmah na žiro račun firme koja je angažovana, kako bi ista shodno njegovom rješenju, otpočela sa radovima”, objašnjava Vukčević.

On i stanari smatraju da se radi o opstrukciji na svim nivoima kako oni ne bi došli do prava koja im je i sud potvrdio.

„Radi se o specifičnim radovima (krovu i fasadi) koji zahtijevaju pogodne vremenske uslove, pa se na ovaj način i sa svim opstrukcijama,

Ukoliko se ovo ubrzo ne riješi, radove će biti moguće izvesti tek tokom sljedećeg ljeta. A brojne porodice će nastaviti da trpe štete od prokišnjavanja, vlage i daljeg propadanja stanova", kaže Rajo Vukčević, upravnik ulaza III i IV zgrade 370A

čini šteta za preko 100 porodica koji žive u nebezbednim i nepogodnim uslovima za stanovanje. Činjenica je da je ostalo još malo sušnih dana tokom kojih bi se mogli izvesti radovi. Ukoliko se ovo ubrzo ne riješi, radove će biti moguće izvesti tek tokom sljedećeg ljeta. A brojne porodice će nastaviti da trpe štete od prokišnjavanja, vlage i daljeg propadanja stanova", kaže Vukčević. Stanari naglašavaju da je Glavni grad bio u obavezi da poštuje sudsku presudu, jer neizvršenje sudske odluke predstavlja krivično djelo. Pitaju se i kakva se poruka šalje javnosti kada nadležni organi koji treba da postupaju poštujući zakonske odredbe to ne rade, već zloupotrebljavaju svoj položaj na štetu građana.

Vukčević kaže da je „izvršenje zastalo suprotno zakonu. Nadam se da ćemo ovim putem ubrzati postupanje, kako bi stanari živjeli bezbedno i izbjegli još veću štetu od one koja ime je pričinjena”.

Šteta je nekvalitetnom gradnjom, što je bio manir tadašnje Mugošine uprave, pričinjena već na samom startu, a najnovija uprava Glavnog grada nepoštovanjem sudskih presuda, samo pokazuje da se radi o kontinuitetu nebrige prema građanima.

Predrag NIKOLIĆ

BIJEG U INOSTRANSTVO

Ponesi radnu garderobu, trebaće ti

Ima skoro dvije godine kako je Saša Kuzmanović iz Tivta odlučio da, na predlog prijatelja iz Geteborga, zaplovi „gastarbajterskim“ vodama. Švedska je bila njegova lađa. Prije godinu dana, u Stokholm je doveo i svoju porodicu.

„To je 'obećana zemlja', mislio sam. Samo mene čekaju da stignem, inače sve drugo imaju“, kaže Saša kroz smijeh.

Nedostatak posla bio je njegov glavni motiv odlaska: „Preumoran od sezonskih poslova i razmišljanja o tome kako prezimiti zimu, odlučio sam da se okušam u inostranstvu“. Nije mu bilo važno koji će posao naći, važno je da radi.

Njegovi prvi koraci pri selidbi bili su stupanje u kontakt sa ljudima koji su već u inostranstvu i prikupljanje važnih informacija za započinjanje života u Švedskoj.

„Zatim sam spakovao kofere, ali ne sa baš puno stvari. Rečeno mi je 'Ponesi radne garderobe, trebaće ti'“, prisjeća se on.

Uz kofere, Saša je u Stokholm ponio i misao „Nema nazad“.

Prvi utisak o glavnom gradu Švedske bio je najbolji: „Nigdje gradski prevoz ne funkcioniše kao u Stokholmu, sve je organizovano, sve je sređeno, ma nema zemlje u svijetu kao što je Švedska... Ali, to je bio samo prvi utisak“.

Razgledanje Stokholma trajalo je od šestog aprila, kada je stigao, do

Mladi Tivčanin Saša Kuzmanović, otišao je kao mnogi. Razmišljao je da se vrati iz Švedske. Ali, samo razmišljao. Sebe u realnom svijetu u Crnoj Gori vidi samo na godišnjem odmoru

desetog, kada je počeo da radi. Posao u firmi koja se bavi transportom stvari koje ljudi kupe u *Ikei* suočio ga je sa činjenicom da, u stvari, uopšte ne poznaje grad. Uz kolege, kroz posao je polako upoznao okruženje.

„Jednom prilikom smo nosili frižider od 150 kilograma na šesti sprat, bez lifta, uz molbu da se ne ošteti. Kada smo ga donijeli i raspakovali, bio je pokvaren. Lijepo smo i ljubazno zamoljeni da ga vratimo“, priča Saša jednu od anegdota sa posla.

Nakon godinu dana provedenih u firmi za transport, tri mjeseca je radio na građevini, a trenutno radi kao varioc.

Posao u Švedskoj nije teško naći, štaviše ima ga na pretek. Pogotovo kada su u pitanju zanatski poslovi poput građevine, bravarije... Dosta je radnih mjesta i za medicinske radnike. Uslov za

legalno zaposlenje je, međutim, posjedovanje pasoša neke od zemalja Evropske unije. Sašin adut bio je hrvatski pasoš.

Teško je, sudeći po njegovom iskustvu, pronalaženje stana. U Stokholmu nedostaje stambenog prostora, a stanarine se u prosjeku kreću od 800 do 1.200 eura. Sobe se mogu iznajmiti za 300 do 500 eura. Ipak, pristojno se može živjeti, jer je u Švedskoj za krpljenje kraja sa krajem konac malo deblji nego u Crnoj Gori.

Kada je riječ o dobijanju švedskih dokumenata, Saša kaže da nema pravila. „Sve je sticaj okolnosti, sreće, lične ambicije i upornosti. Sve

Mi mali, a svijet veliki

Vlada Crne Gore pohvalila se nedavno na *Twitteru* fotografijom slučajnog susreta premijera **Duška Markovića** sa dva konobara u jednom njujorškom restoranu. „Naši iseljenici, iako daleko od Crne Gore, prate vijesti iz rodno kraja“, napisali su iz naše Vlade i istakli da konobari za Markovićeve odluke o razvoju „sjevernog regiona“ imaju samo riječi hvale.

Da li ih je premijer pitao zbog čega su napustili zemlju, čiji razvoj iz Njujorka pozdravljaju, Vlada na *Twitteru* nije navela.

No, nisu otišla samo dva konobara. Odlaze ljekari, umjetnici, inženjeri. Svježijih informacija o broju naših građana koji su otišli u inostranstvo nema, ali se prema zvaničnim podacima Monstata o prirodnom priraštaju i doseljavanju može zaključiti da Crnoj Gori nedostaje oko 140 hiljada stanovnika. Dijaspore se obično pomene oko izbora i kada se broji novac koji pristiže članovima porodice koji su ostali u našoj zemlji. Rijetko se pominje kako žive oni koji su otišli trbuhom za kruhom i zašto se ne vrate.

Države u koje ljudi sa Balkana bježe uglavnom su Njemačka, Norveška, Austrija, Švedska... Veliki je svijet, a mi mali.

mora da se poklopi“.

Napominje da ljudi sa naših prostora u Švedskoj važe za sposobne i organizovane, ali da ponekad ni kao takvi ne uspijevaju da se prilagode, odnosno da se snađu sa pribavljanjem dokumenata, prije svega, boravišne dozvole.

Njihov jezik Saša još nije savladao u potpunosti. Nije mu baš ni nužan zbog toga što za svoje potrebe komunicira uglavnom na engleskom. Nije rijetkost ni da se progovori onim jezikom koji ovdje ima četiri imena. U dijaspori se, jednostavno, zove „naš“.

Način života u dalekoj Švedskoj prilično je dobro opisan *Gastarbajterskom* od *Riblje čorbe* – radi se od ponedjeljka do petka. „Onda dolazi dan za alkohol!“, kaže naš sagovornik. „Subotom su mnogi pijani, nedjeljom se trijezne, onda kreću radni dani i tako u krug. Kod Šveđana je ustaljena rutina u odnosu na nas najistaknutija razlika“.

Dvije godine kasnije, Saša zaključuje da je u zemlji koju je napustio sve ljepše – samo nema posla.

Razmišljao je on da se vrati. Ali, samo razmišljao. Sebe u realnom svijetu u Crnoj Gori vidi samo na godišnjem odmoru, zbog dragih ljudi koji su ovdje ostali. Vladine odluke o razvoju pozdravlja iz Stokholma.

Ima li nazad?

Miljana DAŠIĆ

ULCINJSKO VARLJIVO LJETO 2018.

Septembar i internet izvukli sezonu

Direktor Turističke organizacije Ulcinj **Fatmir Đeka** kaže da je ovaj septembar, po broju gostiju, bio ubjedljivo najposjećeniji u posljednjoj deceniji. „Ako pravimo poređenje sa prošlom godinom, onda imamo čak 50 odsto više turista. Bolja je i naplata boravišne takse za oko 15 odsto. To je svakako posljedica izuzetno povoljnih vremenskih uslova, dobre ponude i pristupačnih cijena“, tvrdi on.

Prema Đekinim riječima, za Ulcinj je najvažnije da su ove godine ostvarena dva ključna cilja, kojima se već decenijama teži: promjena strukture gostiju i produženje sezone.

To su, prije svega, omogućili oni koji su ulagali u nove sadržaje i podizanje kvaliteta. Stoga su njihovi finansijski rezultati bili izuzetno dobri. Naravno, i znatno veća zastupljenost smještajnih kapaciteta na internetu. Samo je na platformi *Booking.com* bilo ove sezone preko 700 objekata iz Ulcinja, odnosno tri puta više nego godinu ranije.

Tako je, na

Postsezona je u Ulcinju sve prijatno iznenadila. Dugogodišnji problemi postali kočnica razvoja. Direktor ulcinjske kompanije *Dely tours* Petar Delić ocijenio je da su „finansijski efekti ovogodišnje sezone u odnosu na prošlogodišnju slabiji za 25 odsto, jer je platežna moć turista bila slabija i manje se trošilo, posebno u vanpansionu

primjer, kompanija *Karisma*, koja je u 30-ogodišnji najam uzela objekte Hotelsko-turističkog preduzeća *Ulcinjska rivijera*, renovirala najprije hotel *Belvi* (sada *Holiday Villages Montenegro*), pa potom, usred sezone (!?) i hotel *Olimpik* (sada *The Long Beach Hotel Montenegro*). A ti objekti su bili izgrađeni prije punih 50, odnosno 47 godina. Nakon rekonstrukcije dovedeni su na nivo od četiri zvjezdice, odnosno prihvatljive za goste iz Zapadne Evrope.

Direktor ulcinjske kompanije *Dely tours* **Petar Delić** ocijenio je da su finansijski efekti ovogodišnje sezone u odnosu na prošlogodišnju slabiji za 25 odsto, jer je platežna moć turista

bila slabija i manje se trošilo, posebno u vanpansionu. „Imali smo takođe problema sa napajanjem električnom energijom, gužvama u saobraćaju, čistoćom – posebno u zaleđu plaža i to su problemi na kojima se hitno mora raditi“, dodao je on.

Takođe, na jednom od najatraktivnijih dijelova grada, na Pristanu, je i ovog ljeta cvjetao vašarišni turizam, uz previše buke i ogromne gužve na popularnoj Maloj plaži. Dozvolama za prekomjerno postavljanje privremenih objekata i zauzimanjem opštinskog zemljišta vlast je sama unizila kvalitet najvažnije privredne grane i čitave destinacije.

Ova sezona je potvrdila da Ulcinj može dostići staru slavu jedino ako

Direktor Turističke organizacije Ulcinj **Fatmir Đeka**: „Za Ulcinj je najvažnije da su ove godine ostvarena dva ključna cilja, kojima se već decenijama teži: promjena strukture gostiju i produženje sezone“

se u veoma kratkom roku riješe ogromni problemi u komunalnoj i saobraćajnoj infrastrukturi, jer su oni postali nepremostiva kočnica za dalji rast.

Više nikome ne treba govoriti da su uska grla koja sprečavaju razvoj ove destinacije, ali i ukupni život građana Ulcinja, nedovoljni cestovni kapaciteti, premalo mjesta za parking, otpad, buka, preopterećenost elektro-mreže, neprijavlivanje gostiju...

Zato je Ulcinj na prekretnici. Čini se da lokalna vlast konstituisana u maju to razumije. U gradu, u kojem se godinama dosljedno sprovodila politika opstrukcije, uklonjene su prepreke da se nastavi samorazarajući trend. Početkom septembra otvoren je međunarodni tender za izgradnju kanalizacionog sistema za četiri prigradska naselja čija je vrijednost oko pet miliona eura, a kojim će se riješiti brojni problemi u opštini, naročito ekološki.

„Ovo je izuzetno značajan projekat kojim ćemo poboljšati kanalizacioni sistem i sistem za atmosferske vode. Osim toga, njime ćemo za 70 odsto poboljšati stanje na kanalu Port Milena koji već 30 godina predstavlja pravu ekološku bombu u neposrednom zaleđu Velike plaže”, kaže predsjednik Opštine Ulcinj **Ljoro Nrekić**.

On napominje da se očekuje da će krajem ove ili početkom naredne godine konačno krenuti i realizacija projekta rekonstrukcije vodovodne i kanalizacione mreže, sredstvima koja je obezbjedila njemačka KfW banka. Taj projekat, vrijedan samo u prvoj fazi oko 20 miliona eura, već godinama je na čekanju.

Isti je bio slučaj sa formiranjem Parking servisa, opštinske firme koja bi trebalo da se pozabavi tim gorućim problemom, a koja će biti registrovana kao privredno društvo narednog mjeseca.

Sredinom septembra nastavljeni su radovi na rekonstrukciji treće dionice puta prema prvom zajedničkom graničnom prelazu u jugoistočnoj Evropi, Sukobin-Murićani. Tim putem u Ulcinj stiže

najveći broj turista, a njegovom rekonstrukcijom stvaraju se uslovi da na tom prelazu krene robni promet između dvije države.

„Vremena, resursa i prostora za izgovore više nema! Vlast zna što joj je činiti. A sada ih ima toliko da lako mogu da donesu svaku odluku”, kaže odbornik

Sezona je potvrdila da Ulcinj može dostići staru turističku slavu jedino ako se, u veoma kratkom roku, riješe ogromni problemi u komunalnoj i saobraćajnoj infrastrukturi, jer su oni postali nepremostiva kočnica razvoja

URA u lokalnom parlamentu **Ilir Harasani**.

Doista: od ukupno 33 odbornika u Skupštini opštine čak 30 su predstavnici vladajuće većine. Tako široke vlasti nema ni u jednoj opštini u Crnoj Gori. Politički posmatrano, prava idila.

Sudeći po ogromnom potencijalu, trebao bi da uslijedi razvoj, i da se ovaj grad konačno pomakne s pozicije najnerazvijenije opštine na Primorju.

„Ulcinj ima odlične preduslove za ubrzan razvoj, ali u praksi imamo

sistematsko uništavanje privrede, iseljavanje stanovništva, te stagnaciju u gotovo svim segmentima društva. Neophodno je napraviti veliki sistemski zaokret, radikalne reforme i promjene u radu i funkcionisanju lokalne administracije, te maksimalno iskoristiti potencijale, sredstva i brojne resurse za rješavanje problema

velike nezaposlenosti”, navodi Nrekić.

U Opštini i u Turističkoj organizaciji smatraju da je to mnogo lakše učiniti putem kulture, pa ove godine nijesu štedjeli sredstva da podrže manifestacije koje su se uglavnom odvijale u Starom gradu. Kako navode, ankete su pokazale da turisti žele događaje, doživljaje, nešto autentično.

„Mislim da smo svi kao građani i ljudi koji žive od turizma naučili lekciju: moramo insistirati na posebnosti, udobnosti, ekskluzivnosti, individualnosti, domaćoj gastronomiji i lokalnim vinima. Samo na taj način možemo ostati konkurentni u odnosu na druge destinacije i u državi i u okruženju. I već od sada raditi na pripremi naredne sezone”, kaže dugogodišnji turistički radnik **Ismet Karamanaga**.

U tom kontekstu je svakako dobra vijest da će *The Long Beach Hotel Montenegro* raditi i tokom Nove 2019. godine.

Mustafa CANKA

Novo ime, ili uspjeh bojkota

Makedonija broji dane do historijskog referenduma u nedjelju, 30. septembra. Glasajući treba da se izjasne o novom imenu bivše republike socijalističke federalne Jugoslavije, koje je u suštini dogovora vlade u Skoplju sa susjednom Grčkom.

Premijer **Zoran Zaev** iz Socijaldemokratske unije Makedonije i njegova koaliciona vlada u kojoj su dvije partije etničkih Albanaca, odlučno pozivaju građane da glasaju „ZA”. Predsjednik Republike **Dorđe Ivanov**, izabran na listi sada najveće opozicione partije VMRO DPMNE, bojkotuje referendum, tvrdeći da dogovor sa Grčkom ugrožava makedonsku državnost.

Premijer Zaev je izjavio da su građani Makedonije uvijek donosili mudre odluke i izrazio uvjerenje da će se to ponovo dogoditi na referendumu o sporazumu između Atine i Skoplja o imenu njihove domovine. „Stavimo tačku na izolovanost”, poručio je Zaev dodajući da sporazum o imenu otvara vrata zemlji k evroatlantskim integracijama. Koalicioni partneri u vladi takođe će podržati opciju „ZA”.

Član Zaevljeve vlade, ministar spoljnih poslova **Nikola Dimitrov** uoči referenduma o dogovoru s Grčkom, razjasnio je ključne

Situacija u Makedoniji uoči referenduma je šakljiva, iako ankete ukazuju da će većina biti za sporazum s Grčkom. Veliki broj Makedonaca, Albanci, kao i druge manjine s izuzetkom srpske, glasće „za”. Protivnici sporazuma uzdaju se u bojkot, koji nije bez izgleda da uspije

• BOJKOTUJE REFERENDUM:
Dorđe Ivanov, predsjednik
Republike Makedonije

elemente ovog dokumenta. On je odgovorio na višednevne tvrdnje iz VMRO DPMNE da su ustavne izmjene, odnosno amandmani, već stigli iz Grčke kao „nonpejper” (predloženi sporazum ili tekst za pregovore koji neformalno kruži

među delegacijama u diskusiji), a da ih u Makedoniji doraduje profesor Ustavnog prava. „Ustavne izmjene nisu napisane, niti pregovarane i njih će formulisati parlament”, rekao je Dimitrov.

Dimitrov je spomenuo četiri amandmana. Prvi se odnosi na dodavanje odrednice „sjeverna” imenu Makedonija kao nazivu države; drugi na nemijenjanje granica; a treći na brigu o makedonskoj nacionalnoj manjini u susjednim zemljama, koja će se, kao što je rekao, proširiti u brigu o pravima čitave dijaspore. Četvrti amandman kaže da se u preambuli Ustava neće dirati ništa od državno-pravnog narativa, koji počinje od Ilindenskog ustanka 1903. godine, preko ASNOMA (Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Makedonije) iz 1944. pa sve do

Polovina plus jedan

Makedonski parlament donio je u julu odluku o održavanju konsultativnog referenduma na kome će građani odgovoriti na pitanje „Da li ste za članstvo u EU i NATO s prihvatanjem sporazuma između Republike Makedonije i Republike Grčke?”.

Dogovor između dvije države potpisali su u junu ministri spoljnih poslova Makedonije i Grčke. Dogovor, između ostalog, predviđa da naziv države bude Republika Sjeverna Makedonija za upotrebu unutar države i u međunarodnim odnosima.

U Makedoniji je upisano 1,806.336 birača. Da bi referendum uspio, potrebno je da na glasanje izađe polovina upisanih birača + jedan. Ukoliko „ZA” bude glasala polovina + 1 od broja izašlih birača, smatraće se da su se građani pozitivno izjasnili o referendumskom pitanju.

referenduma o nezavisnosti iz 1991. godine, istakao je šef makedonske diplomatije.

„Što više ljudi kaže da želimo ići naprijed, ući u NATO”, toliko će lakši biti politički proces u Saboru, gdje se treba oformiti većina od 80 poslanika. „Mi ćemo pokušati da do kraja decembra ove godine završimo taj proces s ovim ustavnim amandmanima”, rekao je Dimitrov.

Ivanov, predsjednik Makedonije posljednja dva mandata, izjavio je da će bojkotovati referendum o promjeni imena države. U Detroitu na skupu koji je organizovalo udruženje Ujedinjena makedonska dijaspora, Ivanov je rekao da dogovor postignut sa Grčkom ugrožava makedonsku državnost i nacionalni identitet.

„Kada sam preuzeo funkciju predsjednika Republike položio sam svečanu zakletvu da ću poštovati Ustav i zakone. Ne odstupam od te moje zakletve. Zato 30. septembra neću izaći da glasam”, rekao je Ivanov.

V MRO-DPMNE pozvao je građane da na referendumu o promjeni imena glasaju po sopstvenoj savjesti. „Svako će donijeti odluku za koju smatra da je najbolja za porodicu i zemlju. Makedonija nam je sve. Neće stranke odlučivati. Narod će donijeti odluku o nacionalnom pitanju i svi ćemo joj se pokloniti“, poručio je predsjednik VMRO—DPMNE **Hristijan Mickoski**.

Nekoliko manjih partija, udruženja građana i pojedinci vode kampanju na društvenim mrežama za bojkot referenduma. Smatraju da je Dogovor s Grčkom poguban za budućnost zemlje. Vlada se boji rezultata i zato nije spremna da prihvati volju naroda u svakom slučaju.

Referendum nije obavezujući. I ukoliko uspije, Sabor bi moralo da odobri sporazum dvotrećinskom većinom – a to vladajuće socijaldemokrate i njihovi koalicioni partneri nemaju.

Mogući neuspjeh referenduma bi doveo do pada vlade i vjerovatno otvorio podjele između Makedonaca i

R eferendum nije obavezujući. I ukoliko uspije, Sabor bi moralo da odobri sporazum dvotrećinskom većinom – a to vladajuće socijaldemokrate i njihovi koalicioni partneri nemaju. **Mogući neuspjeh referenduma bi doveo do pada vlade vjerovatno otvorio podjele između Makedonaca i Albanaca. Premijer Zoran Zaev već je najavio da će dati ostavku ukoliko referendum propadne**

Albanaca. Premijer Zaev je najavio da će dati ostavku ukoliko referendum propadne.

Tu se radi o mnogo više toga nego o imenu države. Ukoliko glasanje bude za promjenu imena

i u saglasju s Dogovorom Skoplja i Atine, Makedoniji će biti otvoren put u NATO, a biće mogući i pristupni pregovori s EU.

Situacija pred referendum je šakljiva, iako ankete pokazuju da će većina biti za sporazum sa Grčkom i time i za pristup NATO. Veliki dio Makedonaca, Albanci, koji čine oko četvrtinu stanovništva, kao i druge manjine s izuzetkom srpske, vjerovatno će složno glasati „ZA”.

D a bi sve moglo formalno da važi, na referendum mora izaći najmanje polovina građana sa pravom glasa. Ta okolnost bi mogla da pomogne uspjehu protivnika referenduma. Decenijama nepouzdan registar birača kaže da bi na referendumu moglo da glasa 1,8 miliona ljudi, dok se, prema različitim procjenama, u zemlji nalazi samo oko 1,5 milion. Stotine hiljada makedonskih građana, prije svega Albanaca, već godinama žive kao gastarbajteri u Njemačkoj, Švajcarskoj, Italiji i drugim zemljama, a u Makedoniji se nisu odjavili.

Protivnici promjene imena koncentrišu se prije svega na internet

kao bojno polje. Tamo je u toku kampanja *Bojkotujem*.

Iako je EU na Balkanu izgubila znatan dio svoje atraktivnosti, 59 odsto građana Makedonije smatra da bi pristup bio dobar za ovu zemlju. No, odziv i dalje zadaje glavobolje vlastima. Prema jednoj od posljednjih anketa makedonskog Instituta za demokratiju, izlaznost će biti 46 odsto.

Vlada se nada da bi posjete vodećih evropskih političara mogle da pomognu da se izbjegne takav scenario. Makedoniju su prethodnih dana posjetili brojni svjetski čelnici. Svi oni su pozvali Makedonce da zaokruže „DA” na referendumu.

UMakedoniji su u jednom danu, 13. septembra bila čak tri visoka gosta, visoka predstavica za spoljnu politiku i sigurnost EU **Federika Mogerini**, šef albanske diplomatije **Ditmir Bušati** i pomoćnik američkog državnog sekretara za evropska i evroazijska pitanja **Ves Mičel** koji su se susreli s predstavnicima državnog vrha i opozicije.

Prvi od tri gosta za tri dana, generalni sekretar NATO **Jens Stoltenberg** izjavio je da Makedonija ne može postati član Alijanse ukoliko ne postigne dogovor sa Grčkom i ne promijeni ime: „Znam da neki misle da mogu na referendumu da

Prevlast na Balkanu

Članstvo Makedonije važno je za NATO jer se radi o ograničavaju uticaja Rusije na Balkanu, ocjenjuje strana štampa. „Posebno je VMRO-DPMNE posljednjih godina sve više potpadala pod ruski uticaj, što se vidjelo na važnim odlukama na planu energetske politike. Osim toga, ta stranka je slijedila model „Putin“- snažan muškarac na čelu, slabe institucije i slabljenje pravne države”, piše, između ostalog, bečki *Standard*.

EU i Rusija bore se za prevlast na Balkanu. Pomirenjem Grčke i Makedonije oko imena ovoj zemlji je otvoren put u EU i NATO, čemu vlada u Skoplju već odavno teži. Nakon Bugarske, Rumunije, pa i Crne Gore, sad još jedna balkanska država izmiče kontroli Kremļa, a to se može protumačiti i kao poraz svemoćnog predsjednika **Vladimira Putina**. Pridobijanjem Makedonije EU može ostvariti značajnu pobjedu u borbi za prevlast na Balkanu.

kažu „NE” i da uđu u NATO, ali ne postoji takva mogućnost”, bio je jasan Stoltenberg.

Sjutradan je **Sebastijan Kurz**, kancelari Austrije, kazao da EU „neće biti kompletna bez Makedonije i država regiona”. Na novinarsko pitanje kakva je njegova poruka opozicionoj VMRO-DPMNE, koja je sestrinska stranka njegovoj partiji (OVP), a protivi se dogovoru Makedonije i Grčke, Kurz je rekao da je važno da Makedonija i balkanske države imaju evropsku perspektivu i da je iskoriste, a dio toga je i rješenje pitanja imena.

Njemačka kancelarka **Angela Merkel** prilikom posjete 8. septembra poručila je Makedoncima da ne želi da se miješa u njihovu odluku, ali da želi kazati da je to istorijska šansa.

„Ne ostanite na ovaj istorijski dan kući, iskoristite ovu mogućnost da kažete šta želite za budućnost vaše zemlje”, kazala je kancelarka. Kasnije su za Merkelovom stigli njeni ministar spoljnih poslova i odbrane **Heiko Mas** i **Ursula von der Lajen**.

„Smatramo da je ovo rijedak trenutak dobre diplomatije zato što nemamo ovakve trenutke često, ni u svijetu ni u regionu”, objasnio je njemački diplomata **Kristijan Helbah** koji je boravio u Skoplju pred posjetu Merkelove. „Drago nam je da vidimo da se Makedonija pomjera naprijed, jer je to u našem interesu, našem ekonomskom interesu. Takođe, imamo bezbednosni interes u Makedoniji kako se ona približava i pridružuje EU i NATO-u”, objašnjava Helbah.

Sekretar za odbranu **Džim Matis** bio je treći visoki američki zvaničnik, poslije **Mičela** i senatora **Rona Džonsona**, koji je u razmaku od dvije sedmice došao u Makedoniju da bi izrazio podršku SAD-a referendumu. Bila je to prva posjeta Makedoniji jednog američkog ministra odbrane u posljednjih 14 godina.

Matis je osudio ruske napore da koriste svoj novac i uticaj da ojača protivljenje predstojećem referendumu u Makedoniji koji bi mogao da otvori put zemlje da uđe u NATO. Matis je novinarima tokom leta rekao da «nema sumnje» da je Moskva finansirala proruske grupe da referendum ne bi uspio.

Milan BOŠKOVIĆ

• **ANGELA MERKEL:** „Ne ostanite na ovaj istorijski dan kući”

O ISTINI I PRIJATELJSTVU – JOŠ JEDNOM

Piše: Ferid MUHIĆ

Kažem: „Još jednom“, jer sam ovu temu otvorio prije dvije nedelje, iako je jasno da razgovoru o istini i prijateljstvu nema kraja. Ključno pitanje, koje su propustili mnogi (po mom saznanju – svi!) istraživači ove teme, nije: Da li treba biti veći prijatelj istini, ili treba biti veći prijatelj prijatelju? – dilema koja nas stavlja pred izbor: ili istina, ili prijatelj! – nego: Da li priroda našeg odnosa prema istini, koliko god je stavljali visoko na našoj vrijednosnoj ljestvici, uopšte ima karakter sentimenta kakav podrazumijeva prijateljstvo? Može li se sa istinom uspostaviti odnos koji bi opravdao ocjenu da je tu riječ o prijateljstvu?

Ovdje sam dužan napomenuti da ja, slično Aristotelu, razlikujem istinu od prijateljstva, ali ne tako što bih, kao Aristotel, istinu stavio na prvo mjesto a prijatelja na drugo, kao što je to učinio Filozof iz Stagire svojom notorno poznatom izjavom:

Prijatelj mi je Platon, ali mi je Istina veći prijatelj!

Bez ikakvog „sekretiranja“ (maliciozna Geteovu formulaciju za postupak skrivanja svega što je u tekstu važno i istinito), kazaću da ne vidim nikakvog smisla u istini zbog koje se mora žrtvovati prijateljstvo, odnosno – prijatelj! Pitanje: Šta će mi sve istine svijeta, ako su plaćene gubitkom prijatelja!? – očito ne može dobiti nikakav prihvatljiv odgovor. Ali najvažnije je to što ja imam ozbiljnu primjedbu na Aristotelovu tvrdnju da mu je istina prijatelj – dakle, ne na onu da mu je istina veći prijatelj nego Platon, već na samu njegovu tezu da se prema istini može uspostaviti odnos prijateljstva.

Ova dva pojma se uzajamno isključuju, čak stoje u direktnoj koliziji! Istina i prijateljstvo su barutno punjenje i iskra, ulje i voda – nikako ne mogu opstati zajedno! Biti prijatelj *istini* sa malim, ili *Istini* sa velikim početnim slovom – svejedno – o čemu mi to pričamo, Aristotele!? Prijateljstvo je uvijek konkretan, personalni stav bezuslovnog povjerenja, i utoliko nespojiv sa konceptom reciprociteta, u kom ponašanje jedne strane određuje ponašanje druge strane i obratno. Logos reciprociteta je interes, zajednička korist, profit – šta god bilo, to je uvijek nešto što spolja određuje uslove postojanja i trajanje svih relacija zasnovanih na

reciprocitetu. Utoliko svi odnosi zasnovani na reciprocitetu, od poslovnih, preko bračnih do političkih, nemaju nikakvu supstancijalnu vezu ni sa istinom, ni sa prijateljstvom.

Treba imati na umu i činjenicu da je istina *per definitionem*, po svom ontološkom statusu – virtuelna; u Kantovom kategorijalnom sistemu istina je imperativna i nezavisna od bilo kakvih pragmatičnih motiva, – dok je u psihološkoj ravni totalno apstraktna – kao kubni korijen ili zakoni logike! Prijateljstvo je, naprotiv, realno i utoliko uvijek konkretno stanje, odnos dva bića koja povezuje život a ne razdvaja ih ni smrt, egzemplificirano *in carne*, – u tijelu, u ploti, u dahu i uzdahu!

Reći da se može biti prijatelj istini, *expressis verbis* znači izreći logičku besmislicu; insistirati na ovoj tvrdnji, predstavlja čin kompromitacije i istine i prijateljstva!

Jer ova tvrdnja degradira „prijateljstvo“ kao konkretnu emocionalnu relaciju dva isto tako konkretna, živa čovjeka, svodeći ga na puki virtuelni status, oduzimajući mu sve attribute individualnosti i personaliteta. Takvo „prijateljstvo“ isključuje postojanje emocije, koja je sol svakog prijateljstva, kao odnosa zasnovanog na afektima naklonosti, simpatije, privrženosti, konačno na – ljubavi!

Ujedno, ista tvrdnja ponižava istinu time što je izvodi iz njenog sakralnog statusa i uvodi je u svijet privremenosti, prolaznosti, profanosti! Svojom apstraktnošću, „prijateljstvo prema istini“ oduzima prijateljstvu njegov najdragocjeniji elemenat, na kom su antički bogovi u Homerovoj *Ilijadi* zavidjeli ljudima: našu svijest o sopstvenoj smrtnosti! Ostvariti prijateljstvo kao bezuslovnou, u intenciji besmrtnu relaciju, a svakog trenutka biti suočen sa mogućnošću, u krajnjoj liniji, sa izvjesnošću smrti – to je privilegija koju imaju samo ljudska bića i zbog koje besmrtni antički bogovi nisu mogli ni znati za prijateljstvo!

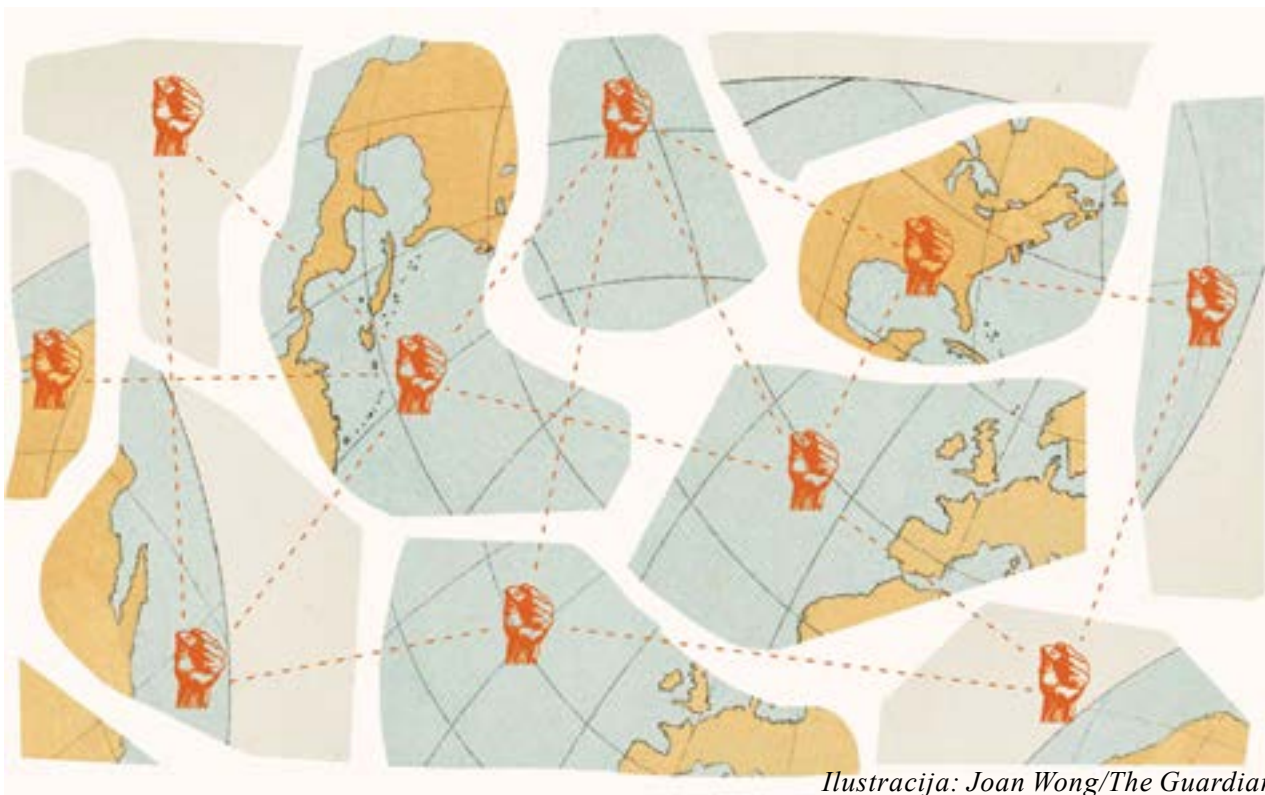
Reći da si „prijatelj istini“, jeste uvreda i za istinu i za ljubav! Istina je ravnodušna prema prijateljstvu; prijateljstvo je ravnodušno prema istini!

Mudar je onaj ko o istini razgovara i piše bez obzira na prijateljstvo, a o prijateljstvu bez obzira na istinu.

**Istina i
prijateljstvo
su barutno
punjenje i
iskra, ulje i
voda – nika-
ko ne mogu
opstati za-
jedno**

Novi progresivni front

Ilustracija: Joan Wong/The Guardian

U toku je izvanredno značajna globalna bitka za budućnost naše planete – za njenu ekonomiju, društvo i životnu sredinu.

U doba ogromne imovinske i dohodovne nejednakosti, kada jedan posto svjetskog stanovništva poseduje više bogatstva nego ostalih 99%, pred nama se odvija uspon nove autoritarne osovine.

Mada se režimi koji je čine u nekim aspektima međusobno razlikuju, glavni atributi su im zajednički: otpor prema demokratskim normama i slobodi medija, netolerancija prema etničkim i verskim manjinama i uverenje da vlast treba da služi sopstvenim sebičnim finansijskim interesima. Ti lideri su takođe duboko povezani s mrežom oligarha-multimilijardera koji svet tretiraju kao svoju ekonomsku igračku.

Oni među nama koji veruju u demokratiju i u to da vlast treba da polaže račune građanima, treba da shvate razmere ovog izazova da bismo se svi zajedno s njim uspešno suočili.

Piše: Berni SANDERS

U doba ogromne imovinske i dohodovne nejednakosti, kada jedan posto svjetskog stanovništva poseduje više bogatstva nego ostalih 99 posto pred nama se odvija uspon nove autoritarne osovine. Ti režimi i lideri su duboko povezani s mrežom oligarha-multimilijardera koji svijet tretiraju kao svoju ekonomsku igračku. Da bismo se uspešno borili protiv sve jače međunarodne autoritarne osovine, potreban nam je međunarodni progresivni pokret

Dosad bi trebalo da bude jasno da Donald Trump i desni pokret koji ga podržava nisu jedinstveno američka pojava. Širom sveta, u Evropi, u Rusiji, na Bliskom istoku, u Aziji i drugde vidimo pokrete predvođene demagozima koji iskorišćavaju ljudske strahove, predrasude i nezadovoljstva kako bi ugrabili i zadržali vlast.

Taj trend izvesno nije počeo s Trumpom, ali je isto tako nesumnjivo da su autoritarni lideri širom sveta crpli inspiraciju iz činjenice da lider najstarije i najmoćnije demokratije uživa u potkopavanju demokratskih normi.

Ko je pre tri godine mogao da zamisli da će Sjedinjene Države ostati neutralne između Kanade, našeg demokratskog suseda i drugog po veličini trgovinskog partnera, i Saudijske Arabije, monarhije, korumpirane države koja žene tretira kao građane trećeg reda? Teško je zamisliti i da bi Netanyahuova vlada u Izraelu usvojila „zakon nacionalne države“, kojim se zapravo legalizuje drugorazredni status nejevrejskih građana Izraela – da Benjamin Netanyahu nije znao da će dobiti Trumpovu podršku.

Sve to je opštepoznato. Dok se Sjedinjene Države sve više udaljavaju od dugogodišnjih demokratskih saveznika, američki ambasador u Nemačkoj nedavno je izričito potvrdio da Trumpova administracija pruža podršku ekstremističkim desnim partijama širom Evrope.

Pored neprijateljstva prema demokratskim institucijama, naš predsednik milijarder na besprimeran način ugrađuje sopstvene ekonomske interese, kao i interese svojih drugara u vladine politike.

U drugim autoritarnim državama taj kleptokratski proces je još dalje odmakao. U Rusiji je nemoguće reći gde se završavaju odluke vlade, a gde počinju interesi Vladimira Putina i njegovog kruga oligarha. Slično tome, u Saudijskoj Arabiji njena prirodna bogatstva procenjena na bilione dolara pripadaju

Janis Varoufakis:
**Finansijeri su
odavno formirali
međunarodno
„bratstvo“ da bi
obezbijedili odstupnicu
kada im se sruše
piramide od papira.
Ksenofobični desni ziloti
grade nacionalističku
internacionalu,
okreću ljude jedne
protiv drugih kako bi
kontrolisali njihovo
bogatstvo i politiku.
Krajnje je vrijeme da
demokrati širom svijeta
osnuju progresivnu
internacionalu.
Rješenje ne treba
tražiti u vraćanju
na status quo čiji je
neuspeh popločao put
usponu nacionalističke
internacionalne**

saudijskoj kraljevskoj porodici. U Mađarskoj, autoritarni lider Viktor Orbán otvoreno gradi savez s Putinom. U Kini je krug ljudi na čijem je čelu Si Đinping konsolidovao moć sužavajući građanske slobode i istovremeno promovišući van zemlje svoju verziju autoritarnog kapitalizma.

Treba razumeti da su ovi autoritarni vlastodršci deo zajedničkog fronta. Oni tesno sarađuju, imaju zajedničke taktike i, kada je reč o evropskim i američkim desnim pokretima, dele iste donatore. Porodica Mercer, na primer, koja podržava neslavnu firmu Cambridge Analytica, finansijski podržava i Trumpa i mrežu Breitbart News, koja u Evropi, Sjedinjenim Državama i Izraelu razvija jedan isti antiimigrantski, antimuslimanski program. Republikanski megadonator Sheldon Anderson velikodušno finansira desne ideje u Sjedinjenim Državama i Izraelu i promoviše zajednički program netolerancije i ne-liberalizma u obe zemlje.

Ne možemo se uspešno suprotstaviti desnom autoritarizmu vraćanjem na propali *status quo* iz prethodnih nekoliko decenija. Danas u Sjedinjenim Državama i u mnogim drugim delovima sveta ljudi rade više sati za nadnice koje stagniraju i pri tom strahuju da će njihova deca imati još niži životni standard od njihovog.

Naš zadatak je da se borimo za budućnost u kojoj nove tehnologije i inovacija rade u korist svih ljudi, a ne samo nekolicine. Neprihvatljivo je da jedan posto svetskog stanovništva poseduje polovinu bogatstva naše planete, dok 70 posto radnog stanovništva na dnu lestvice poseduje samo 2,7 posto globalnog bogatstva.

Vlade sveta treba da se zajedničkim snagama suprotstave multinacionalnim korporacijama koje čuvaju 21 bilion dolara na ofšor računima kako bi izbegle plaćanje poreza, a onda traže da njihove vlade nametnu mere štednje radnom stanovništvu.

Neprihvatljivo je da industrija fosilnih goriva i dalje ostvaruje ogromne profite uništavanjem planete i budućnosti naše dece i unuka.

Neprihvatljivo je da šačica multinacionalnih medijskih giganata u vlasništvu malog broja milijardera u velikoj meri kontroliše protok informacija na planeti.

Neprihvatljivo je da trgovinske strategije koje donose korist multinacionalnim korporacijama i podstiču trku ka dnu, širom sveta tlače nezaštićene radne ljude.

Neprihvatljivo je da danas, kada je hladni rat odavno iza nas, zemlje troše više od bilion dolara godišnje na razorno oružje dok milioni dece umiru od lako izlečivih bolesti.

Da bismo se uspešno borili protiv sve jače međunarodne autoritarne osovine, potreban nam je međunarodni progresivni pokret koji mobilise vizijom zajedničkog prosperiteta, sigurnosti i dostojanstva za sve ljude i koji se hvata u koštac s velikom globalnom nejednakošću, ne samo ekonomskom već i političkom.

Takav pokret treba da kreativno i smelo razmišlja o budućem svetu. Dok je autoritarna osovina posvećena razgrađivanju globalnog poretka nastalog posle Drugog svetskog rata, koji vidi kao smetnju na svom putu ka sticanju moći i bogatstva, nije dovoljno da prosto branimo današnji oblik tog poretka.

Treba trezveno sagledati zašto taj poredak nije uspeo da ispuni mnoga od svojih obećanja i kako su autoritarni vlastodršci iskoristili njegove neuspehe da bi dobili podršku za svoj program. Potrebna nam je koncepcija istinski progresivnog globalnog poretka zasnovanog na ljudskoj solidarnosti, koji priznaje da svaka osoba na ovoj planeti učestvuje u zajedničkoj ljudskosti, da svi želimo da nam deca zdravo rastu, da imaju pristup dobrom obrazovanju i pristojan posao, da piju čistu vodu, dišu zdrav vazduh i žive u miru.

Naš zadatak je da se povežemo sa svima, u svakom kutku planete, koji dele ove vrednosti i bore se za bolji svet.

U vreme brzog rasta bogatstva i tehnologije, imamo potencijal da stvorimo pristojan život za sve ljude. Naš zadatak je da gradimo zajedničku ljudskost i da se svim silama i na svaki mogući način suprotstavimo moći vlastodržaca i korporacija koji nikom ne polažu račune i koji nastoje da nas podele i okrenu jedne protiv drugih.

Donald Trump i desni pokret koji ga podržava nisu jedinstveno američka pojava. U Rusiji je nemoguće reći gdje se završavaju odluke vlade, a gde počinju interesi Vladimira Putina i njegovog kruga oligarha. U Saudijskoj Arabiji prirodna bogatstva procenjena na bilione dolara pripadaju kraljevskoj porodici. U Mađarskoj Viktor Orbán otvoreno gradi savez s Putinom. U Kini je krug na čijem je čelu Si Đinping konsolidovao moć sužavajući građanske slobode promovišući svoju verziju autoritarnog kapitalizma

Znamo da te sile zajednički deluju globalno. Tako moramo delovati i mi.

Zamolili smo Yanisa Varoufakisa za komentar o ovom tekstu:

Bernie Sanders je sasvim u pravu. Finansijeri su odavno formirali međunarodno „bratstvo“ da bi sebi obezbedili odstupnicu kada se sruše njihove piramide od papira.

U novije vreme ksenofobični desni ziloti takođe grade svoju nacionalističku internacionalu okrećući nekad ponosne ljude jedne protiv drugih kako bi kontrolisali njihovo bogatstvo i politiku.

Krajnje je vreme da demokrati širom sveta osnuju progresivnu internacionalu u interesu većine ljudi na svakom kontinentu, u svakoj zemlji.

Sanders je u pravu i kada kaže da rešenje ne treba tražiti u vraćanju na *status quo* čiji je spektakularni neuspeh popločao put usponu nacionalističke internacionale.

Naša progresivna internacionala treba da bude zasnovana na viziji zelenog, zajedničkog prosperiteta koji je ljudska pamet sposobna da obezbedi – ako se demokratiji pruži šansa da to omogući.

Za to nam nije dovoljna zajednička kampanja. Osnujmo zajednički savet koji će izraditi zajednički nacrt za međunarodni nju dil, za novi, progresivni Breton Vuds.

*The Guardian.
Prevela Slavica Miletić
Peščanik.net*

Je li pacijent čovjek

Poslije dugog razmišljanja nešto moje lično, odlučila sam da učinim javnim.

Uvaženi profesori/preofesorice medicine, cijenjeni specijalisti, načelnici i načelnice, poštovani ministre zdravstva u vladi RCG (lagano Svetlana draga tekst nije partijski bitno mi je da ti ideš do kraja♥) dragi subspecijalisti/kinje ljekari/doktorice opšte prakse izabrani ili neizabrani, lutke moje divne dr Toljić i dr Radulović, (molim te Snežo Durović da im pročitaš ovaj tekst) draga Branka, dragi Đuro, draga Ljiljo (vas troje me sad ne smijete ostaviti) Napomena autorice: radi se dr Branki Kaluđerović dr Đuru Latkoviću i dr Ljilji Ivanović. Svima vama koji čitate, poznati i nepoznati prijatelji, postavljam sljedeće pitanje:

„Da li je pacijent oboljeli organ ili cjelokupna osoba sa svojim intelektom, psihom, emocijama životnim iskustvom sadašnjosti i budućnošću? Da li sam ja Gordana Mugoša, što će zavisno od toga ko ovo čita imati različiti odjek, ili sam ja HOBP (hronično opstruktivna bolest pluća)?”

Za mene je odgovor jasan ja sam cjelokupna ja, i bez dodavanja „ima što od tebe”

Voljela bih da čujem vaše odgovore.

Za Fond zdravstva moj odgovor je netačan.

Kako zaključih? Vrlo jednostavno.

Dovoljno da govorite jedan (1) strani jezik i da znate koristiti telefon.

Sad se moram malo vratiti unazad. HOBP nije izlječiva bolest, ali se može živjeti više ili manje komforno. Uz razne supstance u obliku inhalacija, pumpica, tableta, što manje hrane i cigareta, primarni lijek je kiseonik na koji pacijent treba

Da li je pacijent oboljeli organ ili cjelokupna osoba sa svojim intelektom psihom, emocijama, životnim iskustvom sadašnjosti i budućnosti? Da li sam ja Gordana Mugoša, ili sam ja HOBP (hronično opstruktivna bolest pluća)?”

da provede 16 sati dnevno. Da, 16 u 24. I Fond zdravstva daje na osnovu konzilijumske odluke iz Brezovika aparat zvani koncentrator kiseonika. Do sada sve jasno, sve u redu...

Tokom mog boravka u Brezoviku, postavljam ja sebi pitanje da li ću više igdje drugo poći i počinje da me hvata blaga jeza. Kao i ovo sad dok pišem. J...g., moram zapaliti.... Volim ja svoju porodičnu kuću u Njegoševoj, volim i obližnje kafiće i Gaetu i Iris, ali neću od sada do kraja života samo tu provoditi vrijeme. To je uskraćivanje moje slobode. Ako sam se dva put u životu pomirila da imam rak, ako sam prije nepuni mjesec dana prihvatila da imam neizlječivu bolest, ne prihvaćam doživotnu robiju.

Nadoh rješenje. PORTATIVNI (NOSEĆI) KONCENTRATOR KISEONIKA. Zovem određenu apoteku

- Da, naravno, gospođo, možemo

ga naručiti, imaćemo ga za desetak dana

- A koliko košta?

- 1. 500 eura.

- Fond ga refundira?

- A ne, gospođo, nije na listi Fonda

- Hvala, javiću vam se kad razmislim.

Sedi, Gorde, tu će si. Nikad više do mora, nikad više kod prijatelja na Zlatiboru, ni do Pite u Igalu, ni kod Golubovića u Rijeku, ni do Podgorice.

Riječi nikad više me bacaju u očaj.

A kako očajne osobe dišu? Teško, jer jecaju.... i začarani krug bolesti se nastavlja. Fond ne samo da ne pomaže već i odmaže.

Nemojte da ovo shvatite kao apel za finansijsku pomoć. Sve je, a nije to. Znam da djecu liječimo sms-ovima, ali u nedostatku boljeg ja ću uvijek ukucati dati broj. Aparat koji je meni potreban, potreban je i mnogim drugim. Pretpostavljam da je isti slučaj i za razna druga pomagala.

Čemu onda ova priča? Želim da utičem da oni koji odlučuju što je na listi Fonda a što nije, pitaju pacijente.

Da svaka crnogorska bolnica, dom zdravlja, komunicira s pacijentima. Postoji hiljadu nekih savjeta, senata pa zašto ne bi u tim savjetima, odborima, senatima bili i predstavnici/e pacijenata.

Za moj aparat ću se snaći. Iskreno se nadam i silno želim da ova objava bude prva u nizu akcija kroz koje ćemo postati aktivni pacijenti kako za sebe tako i za druge. Prije ili kasnije svi smo mi pacijenti.

Hvala što ste me ispratili do kraja teksta i nemojte da ostane na ovome. Molim vas.

Gordana MUGOŠA

IZLOG KNJIGA

BOKELJSKI KALEIDOSKOP - KALEIDOSCOPE OF BOKA, Veselin Kljajić

„Kroz sve tekstove ove dragocene knjige provejava prepoznatljiv autorov kreativni rukopis. Kljajić je opservator od nerva i talenta, majstor metodičnosti. Kao savestan hroničar, on ništa važno neće da prečuje niti da previdi...”

„O težini i zahtevnosti ovog Kljajićevog poduhvata govori i činjenica da su žive legende Boke odlučile da autora ovih tekstova puste u svoje domove i da se pred njim razgolite – emotivno i duhovno. Način na koji ih Kljajić potom „oblači” svedoči o autorovom iskustvu, ali i umeću da sačini svojevrsnu mozaik njihovih biografija u koje su utkani mirisi, zvuci i emocije primorja...”

„Pažljivom oku čitaoca ne može promaći i da je na putu kroz riznice, manastire, crkve i palate Kljajić imao vodiče kakvi se retko mogu sresti. A oni su, baš oni, isključivo ovom autoru pristali da otvore vrata nedovoljno poznate, čudesne i drugačije Boke. Zašto su to učinili? Stoga što su stekli potpuno poverenje i u Kljajićeve motive i njegove istraživačke zamisli. Poverovali su mu kao čoveku i kao novinaru-profesionalcu; prepoznali su njegovu iskrenost i njegovu duševnost...”

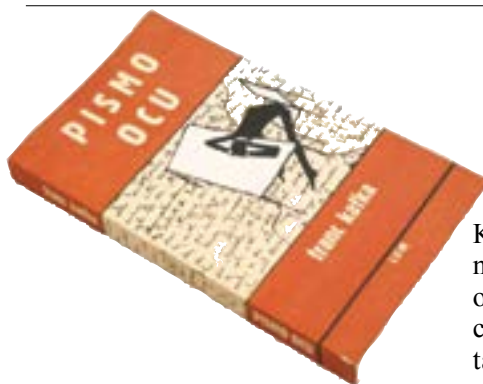

LOV NA ANĐELE Kristofer Houpp Geopoetika, Beograd,

U vremenu u kome približavanje čitaocima sve češće podrazumijeva udaljšavanje od književnosti, Kristofer Houpp uspijeva da napiše roman koji

posjeduje egzistencijalnu dubinu prave, velike literature, i privlačnu snagu vrhunskog trilera.

„Nekad sam se zvao Winston“, kaže u prvoj rečenici glavni junak romana, „bivši“ čovjek koji je olako povjerovao da prošlost pripada isključivo prošlosti. Sadašnjost će ga, međutim, lišiti te iluzije i prinuditi da još jednom prođe kroz mračni lavirint zanosu i otrežnjenja, ljubavi i mržnje, života i smrti. Kroz taj lavirint, čiji su zidovi sagrađeni u obličju bezimene, ali prepoznatljive totalitarne države (bezimene zbog toga što totalitarne države neizbježno pate od krize identiteta, a prepoznatljive zbog toga što sve cinično liče jedna na drugu), Čarlija Krokera vodi utvara Džoa Endžela, njegovog druga iz djetinjstva. Utvara ili anđeo, anđeo čuvar ili anđeo uništenja, pitanja su na koja Kroker ne umije da odgovori, i ta zapitanost pretvara njegovu priču u povijest o lovu na anđele. Anjih, anđele, nije moguće snimiti fotoaparatom; ubijati ih mecima, znatno je jednostavnije.

PISMO OCU Franc Kafka Lom, Beograd

Pismo ocu je autoportret Franca Kafke (1883-1924), jednog od najvećeg pisca XX vijeka, sačinjen od segmenata dnevnika, od pisanja, crteža, fotografija, pripovjedaka. O tajni Kafkinog umjetničkog djela napisano je hiljade studija, ali su njegov dnevnik i pisma upućena ženama koje je volio, ključ za *Preobražaj*, *Proces*, *Zamak*. Kroz dnevnik pratimo pisanje pripovijetke *Presuda*, snoviđenja koje ogoljeno otkriva Kafkinu životnu situaciju u vrijeme njegovog najjačeg stvaralačkog perioda, kada je upoznao svoju buduću vjerenicu, Felice Bauer (kojoj je kasnije uputio 500 pisama). Dio ove knjige je nikad poslato pismo ocu. Stupamo u fascinantn svijet genija koji je sve u svom životu podredio jednoj ideji: pisanju, otkrivanju tajne...

ČOVEK OD PEPELA Ivan Ivanji Stubovi kulture

U „Čoveku od pepela“, svojevrsnom umetničkom zaveštanju, Ivanji kao da diže ruke od svoje književne misije, želi da samoga sebe „amnestira od uspomena“ i dozvoljava da mu misli, odmarajući se, blude, u sasvim slobodnoj, asocijativnoj igri sa delima nemačke književnosti; zamišljajući kako se iz pepela žrtava Buhenvalda rađa novi (monstruozni) borac protiv „sveopšteg gubljenja pamćenja“, on pokazuje kako se život (misli, osećanja) i smrt svakog pojedinca odražavaju na sudbinu čovečanstva, kako „zavisimo od onoga što sami stvorismo“ i kako prošlost određuje budućnost.

(Ovu rubriku *Monitor* realizuje u saradnji s knjižarom *Karver*)

SAVJETNIK ZA BUDUĆNOST CRNE GORE

Piše:
Gradimir
GOJER

Prije izvjesnog vremena mjesto boravka promijenio je uvaženi efendija Sulejman Bugari. Iz Sarajeva je prešao u Crnu Goru da živi i radi. Čujem da je sad na funkciji savjetnika crnogorskog Reis efendije.

To su svi podaci kojima u ovom trenutku raspolažem kad je sudba, ona životna i ona radna, časnog Bugarija u pitanju. Ostali detalji su u Islamskoj vjerskoj zajednici, naravno i u duši ovog plemenitog islamskog duhovnika.

Ali ono što je mnogo značajnije za tekst ove kolumne, a biti ću neskroman, i za širu čitateljsku publiku, je moj personalni doživljaj ove karizmatične osobe, koja je u Bosni i Hercegovini, osobito u Sarajevu, ostavila tako duboku brazdu da je, jednostavno nemoguće, ne progovoriti o Bugarijevim poljima široke humanističke radijacije.

Prvi moj susret sa ef. Bugarijem desio se u mom tadašnjem uredu direktora Narodnog pozorišta u Sarajevu. Bugari je skroman, *oboružan* uvijek karakterističnim osmijehom, ušao, sjeo i zamolio da središnja teatarska kuća bude mjestom promocije jedne od njegovih knjiga.

Poznavajući uticaj Bugarija među stanovništvom odmah sam i bez oklijevanja prihvatio. Strah mi se uvukao u kosti kad sam vidio popunjenost dvorane, a osobito galerija, na kojima, odnosno o kojima su bukvalno visili gledatelji i slušatelji *gladni i žedni* Bugarijeve riječi, sa ubojitom ekspresijom i potpunom uvjerljivošću kazane. Prepao sam se da li će Talijin hram izdržati.

Spektakularno za jednu tribinsku svetkovinu prošla je ova, a ljudi kažu i

svaka prethodna i svaka sljedeća Bugarijeva promocija.

Taj mudri čovjek, saznao sam, svojim je upornim radom liječio mnoge boljke ljudi, a njegove misli postale su vrlo brzo dijelom intelektualnog vokabulara brojnih mladih Sarajlija i Bosanaca i Hercegovaca, ali i njihovih znatno starijih roditelja. Bugari je unio novi intelektualni, a ne samo religijski diskurs u Šeher Sarajevo!

Živo me interesuje zašto je ovako opšteprihvaćena osoba, moćne karizmatičke snage, promijenila sredinu i po mom sudu donijela golemu blagodet Crnoj Gori, a za toliko osiromašila Bosnu i Hercegovinu?? Upoređujem intimno, za sebe, ali evo kroz ovaj tekst *i naglas*, sudbu plemenitog Bugarija sa sudbom hercegovačkog, takođe karizmom ovjenčanog fra Zovke, koji je poslije mnogih djela dobrote završio na otoku Badiji, pa potom u zagrebačkom samostanu.

A imao je toliko toga još dati svojoj Hercegovini, kao i Bugari svojoj Bosni.

Ali nije mi namjera da se miješam u stvari vjerskih zajednica i njihovih institucija. Tek Crna Gora je itekako dobila dolaskom prepametnog i filozofično lucidnog Bugarija.

Budu li ga Crnogorci upola cijenili koliko je cijenjen u Sarajevu, ovaj briljantni intelektualac i golemi filantrop, biti će od koristi mnogima koji znaju i umiju slušati njegove mudre riječi, savjete i poduke.

Ljudski vijek nije predugačak, ali uz Bugarija on se uvećava.

Ako ne vjerujete, idite na Bugarijevo predavanje ili bilo kakvu seansu s njim i uvjerićete se!

Jamčim iskustveno!

Sulejman Bugari, briljantni intelektualac, golemi filantrop, doskorašnji Sarajlija, biće od koristi mnogima u Crnoj Gori koji umiju slušati njegove mudre riječi, savjete i poduke

TELEVIZIJA
Vijesti

BOJE JUTRA

JUTARNJI PROGRAM TELEVIZIJE VIJESTI

RADNIM DANIMA
OD 6:30^h DO 9:30^h

JUTRO JE, PAMET NIJE

**Ne plaše me izazovi,
na njih se navikneš.
Plaši me navika.
Strah da će mi postati
dosadno. Ponekad mi
se čini da šamar služi
da bi se obraz vratio
na svoje mjesto**

Dobro jutro. Kafa, rano buđenje. Osećam se k'o Milena koja ustaje u pola šest i miriše na jabuke. Kažu da je jutro uvek pametnije od večeri, mojim jutrima veče i nije neka konkurencija. Bog vam dao rezance sa makom, pite od višanja, šam rolne, nasuvo sa krompirom, bečar paprikaš, čvaraka, gurabija, gomboca, slovački kulen, vojvođanske šunke, musaku, mekike, kuglof, jabuke u šlafroku, valjuške u pekmezu, vina, piva, rakije, dobre muzike i svega ostalog za dane buduće.

Mene su jutros deca iznenadila pitom od jabuka. Znaite, kad bih se ja sama setila da je pravim, al' evo, duše moje, doneli kore i jabuke u pravi čas, zamalo da sednem i popijem kafu na miru. Kad sam ja bila mala, u kući su jabuke mogle da stoje godinama, sve dok majka ne uzme sebi da oljušti jednu, onda krenemo ka njoj kao zombiji sa sve psom... I to domaće. Ne k'o danas. Moraš jabuke iz piljare da opereš u veš mašini na šezdeset stepeni. Da se debeo sloj čudne masti sa njih ukloni. Posle je lako.

Dnevno proizvedemo gluposti na izvoz, ali zato i dnevno uvozimo mleko, vodu, krompir, paradajz, luk, pšenicu, brašno, jabuke, kruške, šljive, suve šljive, pivo, paštete, viršle, sve vrste mesa, cipele, čačkalice, sir, pavlaku, papriku, patlidžan, beli luk... Srbija je Zemlja čuda, a u ulozi Alise se smenjuju, na petnaest minuta, razne budale. Ne stižem više da ispratim ni glavne likove, a ne radnju. I penzioneri nam odlaze na rad u inostranstvo. Beru jabuke u Slovačkoj.

Bračni par, okolina Šida, za mesec dana zaradio godišnju penziju. Kažu, spremaju se ponovo.

Ne plaše me izazovi, na njih se navikneš. Plaši me navika. Strah da će mi postati dosadno.

Ponekad mi se čini da šamar služi da bi se obraz vratio na svoje mesto. Noćas ću da zalupim vrata svemu, sve ono što je isparilo i otišlo od mene će se vratiti u tamnicu i pod ključem će gledati svet iz dubine srca.

Još nešto. Brnabić: „Ja ne gledam rijaliti program, to je za narod“. U ovu rečenicu je stalo sve što vlast misli o svom narodu.

Stvarnost menja scenografiju za nas sa jeftinijim ulaznicama. Pozitivan pogled na svet nam omogućava da idemo napred i kad je teško. Ali nekad zaista nervira ono: život je lep, uvek budi nasmejan, ko zna zašto je to dobro... U redu je nekad biti slab. Izbačiti iz sebe ono loše. Pa onda nastaviti dalje sa osmehom. Čekam da sve dođe po svoje pa da se raspadnem k'o čovek.

Ova sreda mi je počela isto kao subota, a petak će mi ličiti na utorak, nije do dana, do života je.

P. S. Ne tešite drage ljude lažima. Budite tu, zagrlite i čutite. Ali ne lažite da će proći, biti dobro ili nestati. Jer laž i uteha nisu isto.

Nataša ANDRIĆ

Piromani u akciji

U Podgorici i okolini je tokom utorka i srijede izbio preko 50 požara na velikom broju lokacija. Iz Službe zaštite i spasavanja, čiji pripadnici ulažu nadčovječanske napore da savladaju vatrenu stihiju, saopštili su da je uzrok svih požara koji su izbili u srijedu ljudski faktor, a sumnja se da su i mnogi drugi podmetnuti!

Šta čovjek na ovo da kaže? Ljudi, je li to moguće, kako je svojevremeno govorio legendarni sportski komentator Mladen Delić. Koji su to, da ih tako nazovem, mračni umovi koji namjerno ili nenamjerno izazivaju požare i u opasnost dovode živote građana i prave ogromne materijalne štete. Svi nadležni organi morali bi pod hitno da takve otkriju i rigorozno kazne kao opomenu potencijalnim piromanima.

Imao sam više puta priliku da vidim kako ljudi bacaju neugašene opuške cigareta po Gorici, u parkovima i na drugim mjestima. To neki rade čak i iz vozila u pokretu. Da li oni uopšte razmišljaju o tome da takvim neodgovornim ponašanjem vrlo lako mogu izazvati požar?

Evo i jednog primjera o tome kako se čuva životna sredina. Kada sam prije dvadeset godina boravio u San Francisku vidio sam na mostu Golden gejt table na kojima je pisalo da će sa dvije hiljade dolara biti kažnjen svako ko baca otpatke. Moji prijatelji su mi rekli da je kod njih normalno da vas neko prijavi kada vidi da ste bacili papir, opušak ili neki drugi otpad. Tako nešto kod nas je, nažalost, nezamislivo iako smo prva ekološka država u svijetu. Da se navodno ne zamjerimo primitivcima i ne budemo špijuni.

Dragan Velimirović
(elektronskom poštom)

posjetite nas na
www.monitor.co.me

4G MREŽA

Alcatel 3L

URBAN S

5000MIN 1000SMS
a total credit 14.33 evra

100MIN 300SMS
a total credit 2.88 evra

Alcatel A3

URBAN S

5000MIN 1000SMS
a total credit 14.33 evra

100MIN 300SMS
a total credit 2.88 evra

SVE TO ZA SAMO

19,9 €

mjesečno

PAR ZA PRIČU!

Za samo 19,9 eura mjesečno dobijate dva Alcatel telefona i 2 Urban S prepaid kartice, sa 10 puta više interneta!

BUDI URBAN, BIRAJ MTEL!

izvorno prijenosnik

Lični interes ispred interesa penzionera

Predsjednik Udruženja penzionera Crne Gore gospodin Branko Vešović od najhumanije nevladine organizacije ponosnih ljudi i od posebnog društvenog interesa prima naknadu za rad u Udruženju i organima PIO preko 1000 eura. Ovo je informacija iz medija, koja nije demantovana.

U isto vrijeme, trećini penzionera Crne Gore krče crijeva, kašika im je poluprazna, nemaju novca da kupe lijekove, a stan im je misaona imenica. Nerijetko u svom domu su potisnuti i od kućnih ljubimaca, a sahranjuju se na „pasjim grobljima“, jer su troškovi sahrane astronomski za penzionere.

Penzioneri Herceg Novog „dive“ se organima upravljanja koji su izglasali ovu nedoličnu naknadu. Da ne govorimo o nekim stavkama u finansijskom planu Udruženja i novom voznom parku (!?).

O istom problemu, o nekontrolisanom trošenju sredstava Udruženja, u julu 2017. godine u novinama je pisao gospodin Ivan Grdinić, predsjednik Mjesnog udruženja Zabjelo.

Mi penzioneri ne gubimo nadu i vjeru u dobre i pravične ljude, koji će vratiti dostojanstvo življenja penzionerima. I znamo da se sporo odrasta i da su „skromnost i poštenje najveća čovjekova vrijednost“, kako reče Marko Miljanov.

Mića Knežević
Predsjednik Mjesnog
udruženja penzionera
Herceg Novi

Manastirska 3, 85340 HERCEG-NOVI
Tel/fax: 031 344 244
E-mail: radio.delfin@t-com.me
www.radiodelfin.me

PRETPLATA

Correspondent bank:
Swift Address: RZBAATWW
Name & Address: RAIFFEISEN BANK INTERNATIONAL AG VIENNA, AUSTRIA
Beneficiary's bank:
Party Identifier: 1-55.097.455 EUR
Swift Address: LOVBMEPG
Name & Address: LOVCEN BANK AD BULEVAR DZORDZA VASINGTONA 56
81000 PODGORICA, MONTENEGRO
IBAN ME25565005010000413202
Name & Address: MONITOR DOO
PODGORICA, Trg republike-PC Ražnatović bb,
Podgorica
Kopiju uplate obavezno poslati
na fax: +382 20 242 306 ili na adresu:
81000 Podgorica, Ul.Trg republike bb

OMBUDSMANKA MONITORA

Paula Petričević, ombudsmanka *Monitora*, redovno prati rad našeg nedjeljnika. Njena djelatnost je transparentna i njene ključne nalaze objavljujemo. Ukoliko mislite da smo prekršili neko od načela Kodeksa novinara Crne Gore ili se ogriješili o druge profesionalne i etičke standarde, obratite se našoj ombudsmanki na email adresu: monitor.omb@gmail.com ili poštom na adresu: Trg Republike bb

Redakcija *Monitora*

Tako je govorio Milo

Obećavajući da nakon smjene dotadašnjeg rukovodstva neće biti potopa i da će Crna Gora nastaviti da "živi bolje i srećnije", Đukanović je tvrdio da je normalno što je narod izašao na ulice kad je „sistem potpuno otupio za interese radničke klase i naroda“

Učesnicima januarskog mitinga upućeni su brojni telegrami podrške, ali najčešće iz Vojvodine, Beograda i sa Kosova. Hrabrili su ih da istraju u svojim zahtjevima. Predsjedništvo Gradskog vijeća Saveza sindikata Novog Sada, Predsjedništvo Univerzitetske konferencije SSO Vojvodine, dvije stotine radnika srpske i crnogorske nacionalnosti površinskog kopa „Dobro selo“ iz Obilića, Predsjedništvo Opštinskog odbora SUBNOR-a Zubin Potok, Predsjedništvo Opštinsko komiteta SK Mali Idoš...

Podršku im je dao i Koordinacioni odbor deset crnogorskih brigada iz Beograda koji je 11. januara održao

vanredni sastanak. Predsjednik Odbora **Danilo Bulajić** predložio je da se odmah pošalje i telegram podrške učesnicima mitinga, jer su njihovi zahtjevi „duboko demokratski i narodni“. **Niko Mirković**, govoreći u ime boraca Pete crnogorske brigade, osudio je držanje crnogorskog rukovodstva zbog ignorisanja naroda, a **Milorad Zarubica** je istakao da „ovo što se događa danas u Crnoj Gori nije ni odvajanje ni otuđenje od naroda, nego izdaja“.

Postupak crnogorskog rukovodstva je izdaja revolucije, bježanje s polja časti, morala i poštenja - govorili su „revoltirani borci“ **Vaso Radunović**,

• PADE VLADA USRED TITOGRADA:
Momir Bulatović se obraća mitinga-
šima ispred ulaza u zgradu Skupštine
Crne Gore

Čedo Radović, Milorad Babić i ostali, tražeći da se u Beogradu organizuje protestni zbor oko tri hiljade crnogorskih boraca, koliko ih je tada živjelo u ovom gradu. Istog dana, u Lovčencu, u Vojvodini, održan je miting solidarnosti sa „zahtevima crnogorskog naroda”, na kojem je učestvovalo oko 1.800 žitelja tog mjesta, zatim Vrbasa, Kule, Crvenke...

Uveče 11. januara održana je vanredna sjednica Centralnog komiteta Saveza komunista Crne Gore. Na njoj je konstatovano da Crna Gora nikad od Drugog svjetskog rata nije bila u takvoj političkoj situaciji i da od 1948. (Rezolucije Informbiroa) nije bilo takvog rascjepa u njenom Savezu komunista.

U posljednjem istupu kao predsjednik CK SK Crne Gore **dr Miljan Radović** tada je, između ostalog, rekao:

Iu mnogo bogatijim društvima bilo bi teško u takvim uslovima držati političku situaciju u rukama i kontrolisati političko raspoloženje ljudi, pa kad bi svi bili politički istomišljenici, a kamo li u situaciji kada se poodavno, a posljednjih mjeseci, nakon oktobarskih događaja intenzivno, protiv rukovodstva SR Crne Gore i najsitaknutijih pojedinaca u njima vodi pravi propagandni rat... Zaista je van pameti optužba da neko želi raskol između radničke klase i inteligencije, da nema razumijevanja za radničke nevolje, da se konfrontira omladina i rukovodstvo SK. Predsjedništvo CK SK Crne Gore nije željelo da se nađe na suprotnoj strani od naroda, studenata i omladine, kako je to u

Crna Gora rodi Sloba

Teško je bilo registrovati sve ono što se pjevalo i uzvikivalo na dvodnevnom januarskom mitingu u Titogradu. U opštoj galami nemoguće je bilo razabrati šta ko pjeva ili viče. Neke poznate pjesme izvođene su u raznim varijantama, a mnoge su smišljene na licu mjesta, zavisno od inspiracije njihovih autora. Ipak, na osnovu onog što smo mi novinari zabilježili mitingaši su u nasljeđe ostavili bogato „stvaralaštvo”. Evo dijela iz tih umotvorina:

- Radnička se budi klasa, bez toga nam nema spasa.
 - Oj Vidoje Žarkoviću, crnogorski Brankoviću.
 - Đuranović Veseline, izdajniče domovine.
 - Crna Gora rodi Sloba, to je čovjek našeg doba.
 - Slobodane srpski sine kad ćeš doći na Cetinje, kad ćeš doći pod Lovćenom čekamo te sa ordenom.
 - Crna Gora i Srbija – dva oka u glavi.
 - Na obali od Morače crnogorska vlada plače.
 - Našoj vladi slomiše se krila, jer nikada nije dobra bila.
 - Crna Gora Sloba rodi da Kosovo oslobodi.
 - Sad Srbija ima vođu što je ravan Karađorđu.
 - Crna Gora samo pita kad će Sloba mjesto Tita.
 - Đurišiću mlad majore komandante Crne Gore.
 - Milošević Slobodane najsrećniji u godini dane.
 - Crna Gora u boj kreće robovati više neće.
 - Hoćemo slobodu, socijalizam, samoupravljanje i ravnopravnost.
 - Ovo je demokratija – narod je sudija.
- Na transparentima, pravljenim od lista istrgnutog iz sveske, pa do onog na desetometarskom platnu, pored ostalog, pisalo je:
- Slobodane samo zovi, letjećemo ko orlovi, letjećemo kao ptice do Titove Mitrovice.
 - Izdali ste sebe – izdali ste narod.
 - Vladu nemamo, a kad ćemo je imati ne znamo.
 - Prepunite mješinu grijeha.
 - Trasirao si nam život i budućnost druže Tito.
 - Sačuvaj nas bože od napasti i od ljudi koji su na vlasti.
 - Njih ćemo na biro.
 - Hoćemo jedinstvenu Jugoslaviju.

javnosti jednostrano plasirano”.

Među onima koji su najduže govorili i kritikovali rukovodstvo Crne Gore bio je **Milo Đukanović**. Nazivajući crnogorsko rukovodstvo okrutnim zato što nije podnijelo ostavku u oktobru i što je silom rasturilo oktobarski miting, Đukanović je kazao:

„Iako su upozorenja nakon krvavog oktobra stizala svakodnevno i sa svih strana, opasno uvrijeđena rukovodstva su odgovarala: ‘Mi nismo lopovi, evo vam na uvid

naše materijalno stanje’. Zabrinjavajuće je takvo tumačenje i dokazivanje moralnosti, čemu je ravno i zabijanje glave u pijesak prilikom obavljanja odgovornih poslova za koje se nema znanja”.

Đukanović se potom pitao: „Prosto je začuđujuće otkud toliko nesprenosti za ustupke onima koje predstavljamo? Otkud toliko energije da se prkosi sve jasnijem nezadovoljstvu naroda? Otkud toliko političke kratkovidosti da se ne uoči neminovan ishod?”

Obećavajući da nakon smjene dotadašnjeg rukovodstva neće biti potopa i da će Crna Gora nastaviti da „živi bolje i srećnije”, Đukanović je tvrdio da je normalno što je narod izašao na ulice kad je „sistem potpuno otupio za interese radničke klase i naroda”. „Možemo to smatrati uličnom ili neuličnom demokratijom. Ja mislim da je krajnji cinizam nazivati nekoga uličarem, a prethodno ga izbaciti na ulicu, nazivati nekoga protagonistom ulične demokratije, a ne dozvoliti mu da u institucijama političkog

sistema zadovolji svoj politički interes”.

Dvanaestog januara zasjedala je i Skupština Crne Gore, na kojoj su prihvaćene ostavke Predsjedništva Crne Gore. Crna Gora je sve do 15. februara i formalno bila bez kolektivnog šefa države, jer su članovi starog Predsjedništva definitivno otišli sa svojih funkcija 12. januara.

(Nastavlja se)

Priredio: **Veseljko KOPRIVICA**

TAMARA TOMANOVIĆ

Od malena ste okruženi muzikom. Koliko je u stvari bitno da kao dijete uđete u svijet muzike, koliko te to oblikuje?

Svi ulazimo u svijet muzike još u periodu najranijeg djetinjstva i dobro je poznato da ona umnogome utiče na razvoj ličnosti, ali je pitanje kakvu muziku dajemo djeci da slušaju, kako im gradimo osjećaj za lijepo u svemu, ne samo u muzici. U mojoj porodici se generacijama njeguje muzika i sviraju razni instrumenti. Period djetinjstva bio je za mene, bez sumnje najbitniji. Tada sam i od oca i od majke primila ljubav i strast prema ovoj umjetnosti. Taj osjećaj je i dalje jednako prisutan.

Kako je teklo školovanje i zanimanje za muziku? Da li ste od uvijek znali koji put Vam se sviđa ili je to odraz stanja, momenta ili odrastanja?

Prve poduke o muzici sam dobila od oca koji me učio da pjevam uz pratnju gitare. I danas se sjećam, uz osmijeh i radost, francuske pjesme Frère Jacques i prvih pokušaja da je u kanonu pjevamo tata, brat i ja. Zaljubljena u pjevanje, roditelji su me upisali u osnovnu muzičku školu. U osmoj godini, nakon prvog časa klavira i neopisivog oduševljenja, čvrsto sam vjerovala da će klavir i muzika biti moj životni izbor. Sljedeći korak je bila srednja muzička škola, pa zatim akademija i magistarske studije. Sve te godine bile su prepune lijepih trenutaka, uspjeha, potpune posvećenosti, ali i trenutaka inferiornosti, odustajanja, okretanja nekim drugim poljima. Činjenica da sam prvi put sa 18 godina imala lično moj klavir često je stvarala poteškoće. Na moj muzički put koji svakodnevno dobija nove oblike utiče jednostavno sve.

Koji su to muzičari koji su uticali na Vas?

Iz raznih pravaca u muzici mogla bih izdvojiti nekog muzičara koji je ostavio snažan utisak na moj razvoj. Lista bi bila velika. Ali dva velikana su uvijek tu i svaki put im se iznova divim - J.S.Bach i S. Rahmaninoff.

U Dubaiu radite kao profesor klavira. Šta je ono glavno što prenosite svojim studentima?

Sa svakim učenikom pokušavam da pronađem pravac u muzici koji im se dopada, jer tek onda kada sviraju

Tamara Tomanović diplomirala je na Muzičkoj akademiji na Cetinju na odsjeku za klavir, a zatim magistrirala sa prosječnom ocjenom 10.00. Dobitnik je brojnih nagrada sa državnih i međunarodnih takmičenja. Njena karijera se podjednako razvija na tri polja: profesor klavira, kompozitor i izvođač. Tamarino interesovanje za komponovanje je vezano ne samo za klasičnu muziku, već i za filmsku, elektronsku, eksperimentalnu

muziku koju oni zaista vole, a ne onu koju im neko nameće, spremni su da se posvete, vježbaju i uživaju. Osim što ih učim raznim tehnikama na klaviru i muzičkim stilovima, za mene je najbitnije da im prenesem ljubav prema muzici uopšte, kao i posvećenost i istrajnost u onome što vole, ma šta to bilo.

Na relaciji ste Dubai - Crna Gora. Koliko i sa kim odavde saradujete?

Zbog velikog broja nastupa i projekata u Emiratima, u posljednje vrijeme uglavnom saradujem sa umjetnicima koji žive i rade ovdje.

Posljednje dvije godine više puta sam imala čast da se u Crnoj Gori izvodi moja muzika. Sjajna Milena Popović, sa dječijim horom izvela je dječiju pjesmu 'Mrav', a klavirski duo Jelena Vukićević i Ivana Pešić kompoziciju 'Within me'.

Skoro je počela saradnja sa dva sjajna umjetnika iz Crne Gore i u pripremi su dva različita projekta, jedan na polju elektronske, a drugi na polju klasične muzike. Neka bude malo i zagonetno, ali uskoro ćete saznati i više.

Široj publici ste postali poznati po spotu koji je skoro prezentovan. Prije nego što mi kažete o spotu recite mi, koliko je bilo teško popeti klavir na

Krnovo?

Na to pitanje bi bolje odgovorio moj brat, koji je ne samo sjajan muzičar, već i organizator muzičkih događaja. Tog dana je učinio da se osjećam kao prava dama. Kada sam stigla na snimanje, sve je već bilo spremno, a kažu da nije bilo jednostavno popeti klavir.

Recite nešto više o spotu „Hands“.

Dugi niz godina objavljujem moje kompozicije na <https://soundcloud.com/tamarasirius> i shvatila sam da audio zapis više nije jednako moćan u prezentovanju muzike. Po prvi put, još za vrijeme procesa stvaranja 'Hands', razvila se ideja da predstavim svoju kompoziciju na jedan nov način i time pojačam njeno razumijevanje. Fantastična ekipa ljudi koju su radili na snimanju, montaži, dizajnu, scenografiji, uložila je svoju kreativnost i profesionalnost i pomogla mi da iznesem do kraja ovu zamisao. I cilj je postignut. Zahvaljujući youtube kanalu i društvenim mrežama kontaktirali su me muzičari iz cijelog svijeta, komentarisali projekat i kompoziciju i ponudili saradnju. 'Hands' je otvorio novo poglavlje u mom životu.

Dordije NJUNJIĆ